

Univerzita Palackého v Olomouci

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Petr Pawelek

Energetika v lokální identitě a marketingu míst

Bakalářská práce

Vedoucí práce: RNDr. Bohumil Frantál, Ph.D.

Olomouc 2024

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo): Petr Pawelek (R21122)

Studijní obor: Geografie

Název práce: Energetika v lokální identitě a marketingu míst

Title of thesis: Energy Industry in Local Identity and Place Marketing

Vedoucí práce: RNDr. Bohumil Frantál, Ph.D.

Rozsah práce: 61 stran, 2 vázané přílohy

Abstrakt: Bakalářská práce se zabývá zkoumáním významu energetiky při utváření lokální identity a obrazu současných obcí. V teoretické části jsou představeny koncepty místa, prostorové identity, identity krajiny, marketingu a brandingů míst, sociální akceptace, energetické spravedlnosti a související teorie. Pro empirickou část byl vybrán vzorek šesti obcí České republiky, jež reprezentují místa a krajiny ovlivněné různými formami energetiky. Projevy energetiky v lokální identitě a marketingu míst vybraných obcí byly zkoumány s využitím metod polostrukturovaných rozhovorů, dotazníkového šetření a analýzy obecních webových stránek. Práce analyzuje různé možnosti využívání energetické infrastruktury v propagaci obce a význam ekonomických benefitů pro komunitní akceptaci energetických projektů.

Klíčová slova: Lokální identita, marketing míst, energetická infrastruktura, polostrukturované rozhovory, Česká republika

Abstract: The bachelor thesis explores the importance of energy in shaping the local identity and image of contemporary municipalities. The theoretical part introduces concepts such as sense of place, spatial identity, landscape identity, place marketing and branding, social acceptance, energy justice, and related theories. For the empirical research, a sample of six municipalities in the Czech Republic was selected, representing places and landscapes affected by various forms of energy developments. The manifestations of energy in the local identity and place marketing of selected municipalities were examined using semi-structured interviews, questionnaire surveys, and analysis of municipal websites. The thesis analyses various options for utilizing energy infrastructure in promoting the municipality and the importance of economic benefits for community acceptance of energy developments.

Keywords: Local identity, place marketing, energy infrastructure, semi-structured interviews, Czech Republic

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením RNDr. Bohumila Frantála, Ph.D. a veškerou použitou literaturu a další zdroje jsem uvedl do seznamu literatury.

V Olomouci dne 3. 5. 2024

Petr Pawelek

Poděkování

Touto formou bych rád vyjádřil své díky RNDr. Bohumilu Frantálovi, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady po celou dobu psaní bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat starostům obcí, kteří mi poskytli svůj čas při rozhovorech a v neposlední řadě děkuji své rodině za trpělivost a podporu během studia.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Petr PAWELEK**
Osobní číslo: **R21122**
Studijní program: **B0532A330021 Geografie**
Téma práce: **Energetika v lokální identitě a marketingu míst**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Zásady pro vypracování

Hospodářské a kulturní aktivity obyvatel se odráží v podobě místní krajiny a lokální identitě. Aktivity související s produkcí a využíváním energie (ať už v podobě těžby a zpracování uhlí či technologiemi a zařízeními využívajícími obnovitelné zdroje) významně ovlivnily minulé (zaniklé) a ovlivňují současné krajiny, jejich vnímání a utváření lokální identity a tzv. marketing míst. Bakalářská práce se bude zabývat zkoumáním významu energetiky při utváření lokální identity a obrazu současných obcí. V teoretické části budou diskutovány koncepty místa, prostorové identity, identity krajiny, připoutání k místu, place branding a související teorie. V praktické části bude na vybraném vzorku obcí reprezentujících místa a krajiny ovlivněné různými formami energetiky (těžba uhlí, jaderné elektrárny, větrné elektrárny, atd.) s využitím metod obsahové analýzy, řízených rozhovorů a dotazníkového šetření s vybranými aktéry zkoumána role a význam energetiky při utváření lokální identity a marketingu míst.

Rozsah pracovní zprávy: **5 000 – 8 000 slov**
Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

- Bole, D., Kumer, P., Gašperič, P., Kozina, J., Pipan, P., & Tiran, J. (2022). Clash of Two Identities: What Happens to Industrial Identity in a Post-Industrial Society?. *Societies*, 12(2), 49.
- Knaps, F., Herrmann, S., & Mölders, T. (2022). Landscape identity: Approaches to its conceptualisation, capture and integration into place branding processes. In Abassiharofteh, M. et al. (Eds.). *Spatial transformation: Processes, strategies, research design* (pp. 164-178). Hanover, ARL.
- Measham, T., Walton, A., & Felton, S. (2021). Mining heritage and community identity in the social licence of proposed renewed mining. *The Extractive Industries and Society*, 8(3), 100891.
- Šifta, M. (2016). Graphic Symbols and Local Identity: The Case of Use and Perception of Municipal Emblems in the Liberec Region (Czechia). *Geografisk Tidsskrift-Danish Journal of Geography*, 116(2): 147–158.
- Twigger-Ross, C. L., & Uzzell, D. L. (1996). Place and identity processes. *Journal of environmental psychology*, 16(3), 205-220.
- Zimmerbauer, K. (2011). From image to identity: building regions by place promotion. *European planning studies*, 19(2), 243-260.

Vedoucí bakalářské práce: **RNDr. Bohumil Frantál, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: 29. března 2023
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2024

L.S.

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Pavel Klapka, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 29. března 2023

Seznam použitých zkratek:

BPS	Bioplynová stanice
ČSÚ	Český statistický úřad
FVE	Fotovoltaická elektrárna
IAM	Integrated Acceptance Model (Integrovaný akceptační model)
JE	Jaderná elektrárna
NIMBY	„Not In My Backyard“ („Ne na mém dvorku“)
OZE	Obnovitelné zdroje energie
PVE	Přečerpávací vodní elektrárna
TE	Tepelná elektrárna
VP	Větrný park

Obsah

Úvod	10
1 Cíle a metody práce	11
2 Teoretická část.....	14
2.1 Vztah k místu a připoutání k místu	14
2.2 Prostorová a lokální identita	15
2.2.1 Identita krajiny	16
2.2.2 Energetická krajina	16
2.3 Energetika v brandingu a marketingu míst.....	17
2.3.1 Place marketing.....	17
2.3.2 Place branding.....	18
2.3.3 Branding energií a energetický turismus	19
2.3.4 Příklady využití brandingových strategií na utváření lokální identity	20
2.4 Sociální akceptace energetické infrastruktury.....	22
2.4.1 Komunitní akceptace a NIMBY syndrom.....	23
2.4.2 Integrovaný akceptační model	24
2.5 Energetická spravedlnost a surovinové prokletí	26
3. Empirická část	27
3.1 Charakteristika zkoumaných obcí	27
3.1.1 Dětmarovice.....	27
3.1.2 Dukovany.....	28
3.1.3 Horní Loděnice	29
3.1.4 Kněžice	30
3.1.5 Slavětice	31
3.1.6 Vranovská Ves	32
3.2 Výsledky polostrukturovaných rozhovorů s představiteli vybraných obcí.....	33
3.2.1 Akceptace elektráren ze strany místních obyvatel.....	33
3.2.2 Význam ekonomických přínosů na komunitní akceptaci	34
3.2.3 Význam elektrárny pro identitu a marketing obcí	38
3.2.4 Celkové hodnocení přínosů a dopadů elektráren pro obec.....	39
3.3 Výsledky dotazníkového šetření v Dukovanech a Horní Loděnici	41

3.3.1 Začlenění elektráren do lokálních identit obcí.....	41
3.3.2 Hodnocení přínosů a dopadů elektráren obyvateli Horní Loděnice a Dukovan	43
3.4 Analýza webových stránek vybraných obcí	46
Závěr	51
Summary.....	53
Seznam literatury	54
Seznam příloh	62

Úvod

Energetika hraje klíčovou roli nejen v našich každodenních životech, ale také ve formování krajiny, lokální identity a strategií marketingu míst. Každé místo je jedinečné svým historickým, kulturním a přírodním kontextem, a právě produkce a využívání energie může tuto identitu výrazně ovlivnit. Způsob, jakým obce a regiony prezentují své energetické zdroje a energetická zařízení (elektrárny), má potenciál nejen posílit vztah obyvatel s jejich místem, ale také přilákat zájem turistů, investorů a dalších cílových skupin.

V tomto ohledu je důležité zkoumat, jaké možnosti marketingu či brandingů míst mají různé energetické zdroje a do jaké míry je místní politiky využívají. Zatímco některá místa se mohou propagovat historickou tradicí v těžbě a zpracování uhlí, jiná se zaměřují na udržitelné projekty a zařízení využívající obnovitelné zdroje energie. Každý přístup formuje povědomí lidí (ale také médií) o dané lokalitě a může se stát významným faktorem jak pro její ekonomický rozvoj, tak i pro posílení místní identity.

Přijetím Zelené dohody pro Evropu se členské státy Evropské Unie zavázaly ke klimatické neutralitě, která zahrnuje transformaci energetiky na obnovitelné zdroje. Rozšiřováním kapacit zařízení využívajících OZE bude energetickou infrastrukturou ovlivněn větší podíl obyvatel. Zároveň ukončování provozu tepelných elektráren a těžby uhlí ovlivní tamní krajiny a dotčené obce a regiony budou nuceni nejen transformovat využití svého území, ale i lokální identitu. Z tohoto důvodu je důležité zkoumat, jak se různé zdroje energie promítají do místních identit a jak lze tyto poznatky využít k účinným marketingovým strategiím.

1 Cíle a metody práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit význam energetiky při utváření lokální identity a obrazu současných obcí. S využitím metod dotazníkového šetření a polostrukturovaných rozhovorů jsou zkoumány subjektivní percepce pozitivních přínosů a negativních dopadů elektráren na místní krajinu a kvalitu života obyvatel a míry akceptace zařízení rezidenty a představiteli místních samospráv. Dále je provedena analýza webových stránek obcí pro zmapování a zhodnocení využívání energetiky v marketingových a brandingových strategiích v místních politikách.

Práce se pokusí odpovědět na následující výzkumné otázky:

- Jakým způsobem se jednotlivé zdroje energie promítají v lokálních identitách obcí a plní úlohu jejich symbolu?
- Jaký vliv mají ekonomické výhody pro obyvatele na akceptaci projektů? Souvisí vnímání benefitů s pozitivními postoji k elektrárnám?
- Jaká je role představitelů obcí v komunitní akceptaci elektráren a jejich začlenění do lokálních identit?
- Jaké jsou rozdíly v akceptaci projektů mezi jednotlivými typy elektráren? Existuje diference mezi obnovitelnými a tradičními zdroji energie?
- Jakým způsobem se jednotlivé zdroje energie projevují v marketingových a brandingových strategiích obcí?

Výzkum je realizován na souboru šesti obcí, z nichž každá reprezentuje vybraný zdroj elektrické energie. Typy elektráren byly vybrány na základě energetického mixu České republiky, podle Mezinárodní energetické agentury (2022). Z tradičních zdrojů energie se jedná o tepelné a jaderné elektrárny. Obnovitelné zdroje energie jsou zde zastoupeny bioplynovými stanicemi, hydroelektrárnami, větrnými a fotovoltaickými elektrárnami.

Za tepelné elektrárny byla vybrána černouhelná elektrárna Dětmarovice (obec Dětmarovice) a z jaderných elektráren Jaderná elektrárna Dukovany (obec Dukovany). Za energii z bioplynu byla zvolena odpadářská BPS obce Kněžice. Za vodní elektrárny přečerpávací elektrárna Dalešice (obec Slavětice), za fotovoltaické elektrárny obec Vranovská Ves a za větrné elektrárny obec Horní Loděnice.

Vzorek obcí byl zvolen podle následujících parametrů:

Blízkost – Obce byly vybírány podle blízkosti elektrárny k sídelní části obce. Práce předpokládá, že blízkost elektrárny k sídlům bude významněji ovlivňovat život obyvatel a zasahovat do jejich lokální identity.

Velikost – Obce byly vybírány podle počtu obyvatel. Práce předpokládá, že v prostorově a populačně menších obcích se význam energetiky v lokální identitě bude projevovat silněji než ve velkých obcích s větším počtem obyvatel. Z tohoto výběru se nám vyčleňuje pouze obec Dětmárovice, která k 1. 1. 2023 eviduje 4 395 obyvatel (ČSÚ, 2024). Počet obyvatel ostatních obcí je nižší než jeden tisíc.

Význam – Obce byly vybírány podle instalovaného výkonu elektráren, přesněji, podle významnosti instalovaného výkonu v rámci jednotlivých typů elektráren.

Čas – Obce byly vybírány podle doby provozu elektráren (alespoň deset let), aby obyvatelé měli dostatek zkušeností z jejich provozem a lokálními dopady.

Se starosty vybraných obcí byly pro účel polostrukturovaných rozhovorů po telefonické domluvě sjednány osobní schůzky, které trvaly v průměru 30 minut. V některých případech starostům více vyhovovala písemná forma dotazníku doplněného o telefonický rozhovor, který plnil účel upřesnění nejasností výpovědí a zjištění dalších informací nad rámec struktury otázek pro rozhovor (viz příloha 1).

Dotazníkové šetření s místními obyvateli proběhlo z časových a kapacitních důvodů pouze ve dvou obcích - Dukovany a Horní Loděnice - jako příklad konfrontace tradiční energetiky a nových zdrojů energie. Dotazníkové šetření bylo prováděno samotným autorem v období měsíce října roku 2023 mimo hlavní pracovní dobu, aby bylo zajištěno zastoupení, pokud možno všech kategorií obyvatel z hlediska základních sociodemografických ukazatelů (pohlaví, věk, vzdělání). Respondenti byli dotazováni přímo v ulicích obcí. Jednalo se tedy o tzv. příležitostní výběr (*convenience sampling*) a soubor respondentů nelze považovat za reprezentativní vzorek základní populace obcí a výsledky výzkumu tedy nelze zobecňovat. Z důvodu nižší ochoty obyvatel Dukovan participovat na výzkumu přímo v terénu byl osobní sběr dat navíc rozšířen o online verzi dotazníku, sdílenou formou ankety ve veřejných skupinách sociálních sítí z okolí Dukovan. Pro zajištění relevantnosti dat byla do online dotazníku přidána otázka na místo bydliště. Data z dotazníkového šetření byla následně

zpracována v programu Excel 2016 a vyhodnocena pomocí metod deskriptivní statistiky, relativních četností a kontingenčních tabulek. Celkem bylo k vyhodnocení získáno 32 dotazníků z obce Horní Loděnice a 29 dotazníků z obce Dukovany. Charakteristika výběrového souboru je představena v tabulce 1.

Tabulka 1: Základní charakteristika výběrového souboru

Proměnná	Kategorie	Výběrový soubor [%]		
		Horní Loděnice	Dukovany	Celkem
Pohlaví	Muž	44	40	42
	Žena	56	60	58
Věk	15-19	10	3	7
	20-29	13	10	12
	30-39	23	24	24
	40-49	23	17	20
	50-59	10	14	12
	60+	20	31	26
Vzdělání	Základní	25	17	21
	Střední bez maturity	54	21	38
	Střední s maturitou	14	33	24
	Vysokoškolské	7	29	18

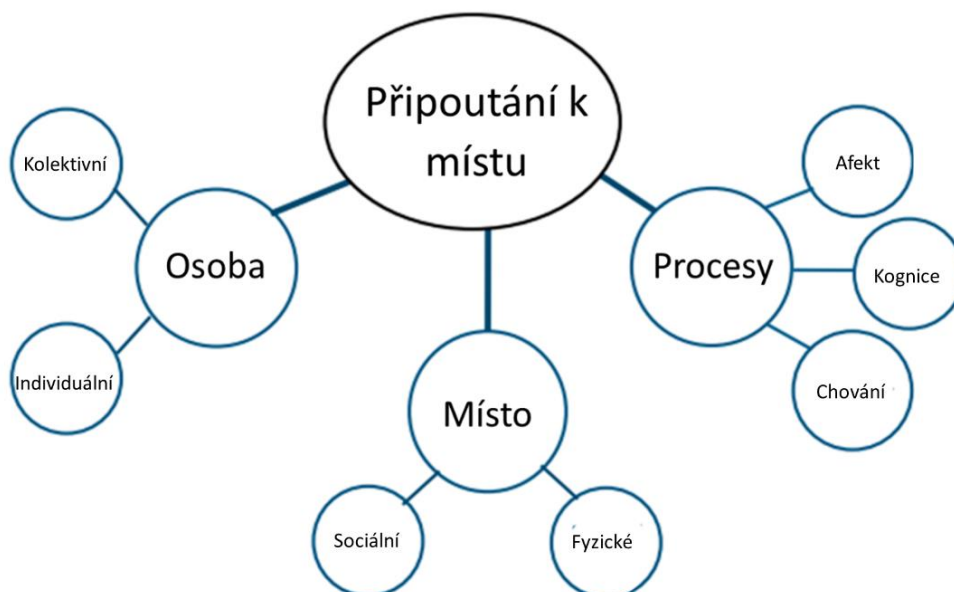
Zdroj: vlastní zpracování

2 Teoretická část

2.1 Vztah k místu a připoutání k místu

Pojem místo (*place*) nabyl významu s nástupem Humanistické geografie, kdy její představitelé kritizovali tehdejší odlidštěný pohled prostorové vědy. Na rozdíl od prostoru (*space*), který považujeme za neosobní a obecný, místo není objektivně definováno. Je vytvářeno subjektivními pocity a zkušenostmi na základě kterých si každý jedinec formuje osobní vztah k místu (*sense of place*) (Daněk, 2014). Vybudovaný vztah může být pozitivní, Tuan jej pojmenoval jako topofilii, ale i negativní – topofobie (Tuan, 1977, citováno podle: Daněk, 2014).

Intenzita vztahu k místu je individuální a rozvíjí se na základě získaných zkušeností a stráveného času v místě. Shamai (1991) rozdělil různé fáze vztahu k místu do tří hlavních úrovní, od nejslabší vazby po nejsilnější: sounáležitost s místem (*belonging to a place*), připoutání k místu (*place attachment*) a závazky vůči místu (*commitment toward a place*). Připoutáním k místu nemusíme nutně rozumět jednu z úrovní *sense of place*. Ze širšího pojetí jej můžeme definovat jako emocionální pouto mezi osobou a místem. Scannel a Gifford (2010) ve své studii syntetizují různé definice *place attachment* a nabízejí trojrozměrný organizační rámec, který posuzuje právě tyto tři komponenty – osobu, psychologické procesy a místo.

Obr. 1: Trojrozměrný model připoutání k místu

Zdroj: Scannel a Gifford, 2010; upraveno autorem

První rozměr tohoto modelu – Osoba, nám pomáhá určit, kdo je k místu připoután. Dělí se na individuální a kolektivní vazbu k místu. Při individuální vazbě hrají důležitou roli vlastní zážitky a vzpomínky na dané místo. Kolektivní pouto ovlivňuje členy skupiny nejčastěji kulturou, pohlavím nebo náboženstvím (viz Scannel a Gifford, 2010).

Rozměr psychologických procesů vysvětluje, jak se v připoutání k místu projevuje afekt, poznávání a chování. Afektivními procesy rozumíme emoce – štěstí, láska a hrdost. Do kognitivních procesů patří vzpomínky, znalosti, přesvědčení a význam. V behaviorálních procesech se vazba projevuje prostřednictvím jednání.

Největší vliv na připoutání k místu má místo samotné, které je rozdělováno na fyzický a sociální prostor. Sociální prostor zahrnuje místa, která usnadňují a posilují mezilidské vztahy a skupinovou identitu. Fyzický prostor se vyznačuje místy, kterým lidé přiřkládají smysl a význam. Může se jednat o kulturní i přírodní krajinné prvky, které jsou v dané krajině specifické (Scannel a Gifford, 2010).

2.2 Prostorová a lokální identita

Abychom porozuměli lokální identitě, musíme se nejdřív zaměřit na identitu samotnou. Původní význam (osobní) identity spočíval v odlišnosti fyzického vzhledu a chování jedince (Twigger-Ross a Uzzell, 1996). Rozšířené pojetí identity spočívá v uvědomění si své existence a osobní jedinečnosti. Při sebeurčení hraje důležitou roli prostorové hledisko. Jak zmiňuje Vávra (2010), při setkání dvou neznámých osob je při představení velmi důležitá informace o místě původu, díky které může dojít k prolomení ledů v konverzaci. Lidé se nejčastěji identifikují s místem bydliště, protože zde tráví nejvíce svého času, který je potřebný pro vytvoření sense of place.

Tak jako připoutáním k místu si každý jedinec vytváří emocionální pouto s místem, v prostorové identitě se lidé ztotožňují s konkrétním místem. Proto hovoříme o prostorové identitě (viz např. Chromý, 2009). Toto sebeurčení může mít různá územní měřítká, z tohoto důvodu se v literatuře odlišují identity národní, regionální, městské a lokální. Lokální identita je tedy ztotožnění se s místem v nejbližším okolí, ve kterém se každodenně pohybujeme, jako například ulice, nebo městská čtvrť (Shao et al., 2017). Zároveň je lokální identita považována

za základní jednotku identit, která je dále skladebná do výše uvedených typů. Jednotlivé typy identit se zpravidla vzájemně neruší a lidé se mohou identifikovat ve všech úrovních.

2.2.1 Identita krajiny

Stejně jako u prostorové identity i pro identitu krajiny existuje množství různých definic. První konceptuální rámec sestavují Stobbelaar a Pedrolí v článku pro časopis *Landscape Research* (2011), kde od sebe odlišují různé typy identit a na závěr definují identitu krajiny jako „jedinečné psychologické vnímání místa vymezeného v prostorově-kulturním prostoru“ (s. 334). Na první pohled nemusíme vnímat odlišnost mezi jednotlivými typy identit. Hlavní rozdíl mezi prostorovou identitou a identitou krajiny spočívá v přístupu osoby k místu. V prostorové identitě si jedinec vytváří obraz krajiny pomocí osobních zážitků a zkušeností, zatímco identita krajiny se zakládá na splynutí člověka s krajinou a vnímání jejích přirozených vlastností (Stobbelaar a Pedrolí, 2011).

Přirozené vlastnosti krajiny se přitom mohou časem měnit. Nemusíme jimi rozumět pouze „původní“ krajinu, ale také krajinu kulturní, tedy ovlivněnou lidskou činností. Častým důsledkem vytvoření kulturní krajiny je potřeba získávání energie. V tomto případě hovoříme o energetické krajině.

2.2.2 Energetická krajina

S růstem potřeby společnosti získávat více energie roste význam energetické krajiny. V minulosti, kdy se energie získávala především spalováním uhlí, byla krajina přeměňována na energetickou pouze v oblastech těžby. Tyto lokality byly často odlehlé od hlavních sídel, a proto nebyly tolik v zájmu majoritní společnosti, která ztratila povědomí o enviromentální ceně energie (viz např. Pasqualetti, 2000). V současnosti, s novými možnostmi získávání energie, se není možné vyhnout energetickým zásahům do krajiny. Mají různé podoby a funkce od dotčených míst těžbou energetických surovin, přes elektrárny a energetickou infrastrukturu až po skládky odpadů a opuštěných brownfieldů. To také přimělo společnost ke změně vnímání energetických staveb a ke snaze o snížení dopadů na krajinu.

Energetické krajiny můžeme rozlišovat podle různých faktorů. Zimmerer (2011) v úvodním článku pro časopis *Annals of the Association of American Geographers* přistupuje k dělení energetické krajiny podle fosilních paliv, obnovitelných zdrojů a spotřeby energie. Pasqualetti a Stremke (2018, s. 98) definují energetickou krajinu jako „Pozorovatelné krajiny, které vznikly přímo v důsledku lidského rozvoje energetických zdrojů.“ a vytvářejí kategorizaci těchto krajin podle tří faktorů:

- a) Věcná kvalifikace – posuzuje energetickou krajinu podle typu energetického zdroje a jeho energetické hustoty.
- b) Prostorová kvalifikace – rozlišuje vzhled energetické krajiny podle vizuální dominance a prostorové rozlohy, se kterou souvisí i slučitelnost s jinými způsoby využití území.
- c) Časová způsobilost – udává stupeň trvalosti energetických krajin od relativně dynamických po fakticky trvalé. Důležitým faktorem je zde schopnost reverzibility, tedy obnovení krajiny do původního stavu (Pasqualetti a Stremke, 2018)

Posouzení těchto tří atributů nám pomáhá kategorizovat každou energetickou krajinu a určit intenzitu zásahů energetických staveb do krajinného rázu.

2.3 Energetika v branding a marketingu míst

Place branding a place marketing jsou strategické nástroje využívané při územním plánování, s cílem zlepšení místa pro cílové skupiny: obyvatele, podnikatele, investory a turisty (Warnaby a Medway, 2013). Tyto původně podnikatelské nástroje se do veřejného sektoru městských samospráv rozšířily s potřebou zvýšení konkurenceschopnosti měst. Místo je v tomto ohledu bráno jako produkt, který pomocí branding a marketingu zvyšuje příjmy do obecního rozpočtu.

2.3.1 Place marketing

Definici place marketingu bývá obtížné odlišit od definice propagace místa, protože se obě značně překrývají (Boisen et al., 2018). To má za důsledek jejich časté zaměňování. Obecně bychom mohli říct, že propagace místa je nástrojem place marketingu. Účelem propagace je

upoutat pozornost určitých cílových skupin a zvýšit povědomí o daném místě. Vytvoření zájmu vyvolá jednání, což má za následek zvýšení poptávky. Oproti tomu place marketing je zaměřen na zákazníka, svou nabídku mění dle poptávky. Jedná se o komplexnější přístup, který využívá marketingové prvky, včetně propagace. Vytváří konkrétní opatření s cílem zatraktivnit nabídku pro cílové skupiny (Boisen et al., 2018). Jednotlivá místa přitom mezi sebou soupeří o pozornost cílových skupin, při čemž každé místo může mít jinou prioritní skupinu (průmyslová města se budou více soustředit na přilákání podnikatelů a investic apod.). Niedomysl a Jonasson (2012) popisují marketing míst jako boj o moc a kapitál, kde cílem míst je postupovat v hierarchii moci. Velkou roli v míře konkurence hraje i prostorové hledisko. Čím blíže si místa jsou, tím větší konkurenci pro sebe znamenají. Zároveň však blízkost míst, zejména těch v nižší pozici hierarchie, může vést ke spolupráci, aby místa dosáhla vyšší efektivity marketingových strategií.

Kvůli napodobování marketingových opatření byl place marketing podrobován kritice. Přijetí stejného marketingového vzorce ignoruje jedinečnost míst a spěje k jejich homogenitě (Warnaby a Medway, 2013). Z tohoto důvodu se v současnosti místní politiky více zaměřují na place branding.

2.3.2 Place branding

Pojem značka (*brand*) si nejčastěji spojíme s určitým produktem, tedy název, znak, symbol nebo design konkrétního produktu. McEnally a de Chernatony (1999) popisují několik fází vývoje značky, přičemž posledním stupněm je „značka jako politika“ (s. 3), kdy značka rozšiřuje svůj vliv i na sociální, etické a politické otázky a vytváří svou vlastní identitu značky. To, podle Hanna a Rowley (2008), vedlo k rozšíření brandingů na všechny fyzické objekty, tedy i na místo.

Place branding spočívá v rozvíjení pozitivních asociací se značkou místa. Od place marketingu se liší právě tím, že jeho účelem není značky zpropagovat pouze pro vnější strany, ale vytvořit místu image, se kterou bude spojováno. Klade důraz na jedinečnost místa. Prostorová identita hraje klíčovou roli v úspěchu budování značky místa. Neukazuje, jaké místo doopravdy je, ale pouze výběr prvků, které se k místu, přesněji k jeho image, hodí. (Boisen et al., 2018; Knaps et al. 2022). Značka v tomhle případě zobrazuje odlišnost od ostatních míst.

Warnaby a Medway (2013) opět upozorňují na kritiku, že tato jedinečnost je často v procesu brandingum uměle přisuzována a výsledná propagační kampaň je poté podobná těm ostatním.

Specifickým typem place brandingum je branding destinace, zaměřený na cestovní ruch. Branding destinace splňuje všeobecné podmínky place brandingum, nicméně je zaměřen pouze na jednu cílovou skupinu, a to turisty. Hlavní dva faktory pro fungování brandingum destinace jsou konkurenceschopnost a atraktivita. Svou atraktivitu si místo získává nejen svou jedinečností, ale především nabídkou služeb, produktů a zařízení, které dohromady tvoří turistický zážitek, jež jiné místo není schopné nabídnout (Ruiz-Real et al., 2020). Zenker (et al., 2017) v článku pro časopis *Tourism Management* vysvětlují, proč destination branding nemůže být cílen pouze na turisty, ale rozhodující hlas o podobě image destinace by měli mít samotní rezidenti. Obyvatelé destinací hrají důležitou roli v podnikání v cestovním ruchu a vnímají pozitiva i negativa turismu. Vyžadují větší komplexnost značky než turisté a při případné zjednodušené prezentaci značky by ji nemuseli přijmout.

2.3.3 Branding energií a energetický turismus

Je málo způsobů, jak dosáhnout jedinečnosti v distribuci energií, jelikož samotní spotřebitelé s ní „nepřicházejí do styku“. Friðrik Larsen (2010), specialista na branding energií, ve svém výzkumu identifikoval čtyři možnosti odlišení elektřiny: původ/způsob výroby, cena, image a služby. Za nejdůležitější z těchto faktorů byla považována cena, ačkoli málo spotřebitelů bylo kvůli nižší ceně ochotno změnit distributora. Hlavním rozlišovacím znakem je tedy vytvoření příznivé image, kterou energetické společnosti rozvíjí zaprvé na důvěře a zodpovědnosti značky, za druhé na původu nebo způsobu výroby energie. V brandingum energetických značek na základě původu a způsobu výroby v současnosti převládá koncept zeleného marketingu, který vyzdvihuje energii vyrobenou z obnovitelných zdrojů.

Konkrétní formou brandingových strategií energetických značek může být energetický turismus. Energetický turismus je druh průmyslového cestovního ruchu, který může plnit současně více funkcí. Kromě vylepšení image a posílení značky může mít roli edukační a podporovat energetickou gramotnost návštěvníků. Dále se může překrývat také se zážitkovým cestovním ruchem a agroturistikou (Frantál a Urbánková, 2017). Energetický

turismus je podporován nejen u obnovitelných zdrojů pro zlepšení „zelené“ image, ale také u tradičních zdrojů energie, aby dosáhli vyšší akceptace u široké veřejnosti. Za příklad můžeme uvést Skupinu ČEZ, která vytvořila síť infocenter ve vodních, jaderných i jedné uhelné elektrárně. I při prezentaci tradiční výroby energie se však drží zásad zeleného marketingu a zdůrazňuje opatření na ochranu životního prostředí a rekultivaci krajiny.

2.3.4 Příklady využití brandingových strategií na utváření lokální identity

Současný diskurz udržitelnosti ovlivňuje nejen výrobce energií zaměřujících se na zelený marketing, ale také samotné postindustriální a těžební regiony, které nyní prochází restrukturalizací. Tyto oblasti se vlivem deindustrializace často potýkají s úbytkem obyvatelstva, vysokou nezaměstnaností a množstvím nevyužitých brownfieldů. Rovněž prostorové identity těchto regionů jsou brány jako překážky v rozvoji, a proto, dle urbanistky Antje Matern (et al., 2023), je ke zlepšení image regionu potřeba nahradit tyto tradiční představy a spojit regionální identity s novými pozitivními narativy.

Asprogerakas a Mountanea (2020) zkoumají vytváření nové lokální identity na případových studiích německých měst v oblasti Porúří a identifikují tři druhy intervence do městských brownfieldů a způsoby rebrandingu míst:

- a) Mírné zásahy, při kterých je zachována fyzická podoba objektů a jsou využívány především jako památky s doplněním o stravovací nebo rekreační využití.
- b) Agresivní iniciativy s cílem přizpůsobit objekty novému využití, a to především kreativním a kulturním průmyslem.
- c) Vyčištění objektů a rozvoj nové infrastruktury, založené především na nemovitostech.

Kromě využití brownfieldů jako kulturních památek se často post těžební oblasti snaží svou identitu nahradit propagací udržitelnosti a obnovitelných zdrojů energie. Příkladem takovýchto transformací může být umístění fotovoltaických či větrných elektráren na těžebních haldách, využití tepla z důlní vody nebo výroba energie z metanu, který se uvolňuje z uhelných slojí. Konkrétní realizace transformace lokální identity je Kreativ Quartier Lohberg (Obr. 2), předměstí německého města Dinslaken, které bylo vybudováno na místě bývalého uhelného

dolu. Jedná se o první uhlíkově neutrální předměstí, které je kompletně zásobováno energií ze zmíněných druhů OZE. (Kretschmann, 2017).

Obr. 2: Kreativ Quartier Lohberg, Severní Porýní-Vestfálsko

Zdroj: Blossey, 2020

Obr. 3: Významná místa obce Hostětín, bez data

Zdroj: Centrum Veronika Hostětín, 2024

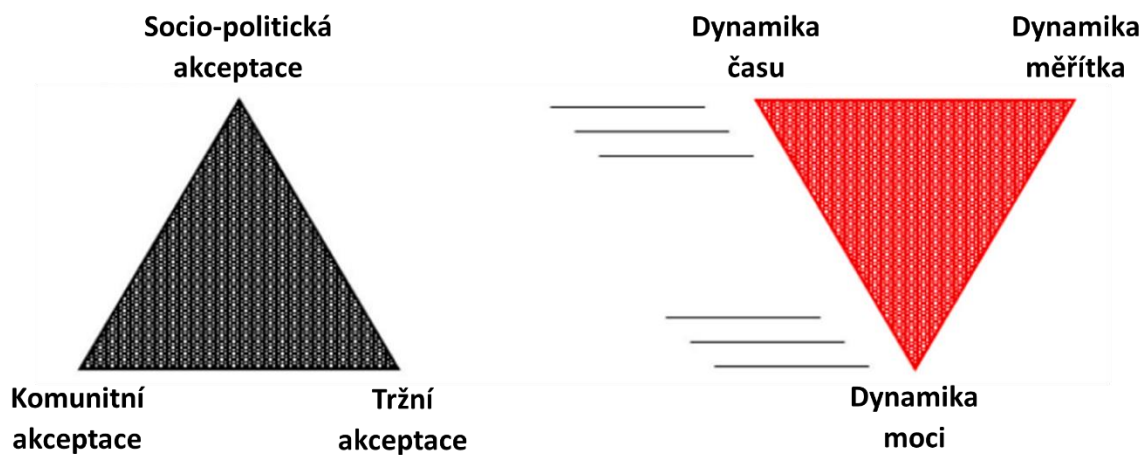
Branding obnovitelných zdrojů energie nemusí přispívat pouze k obnově brownfieldů vzniklých těžební činností. Jak ukazuje příklad obce Hostětín, vystavění nové lokální identity na OZE a dalších ekologických projektech umožnila odvrátit emigrační trend a proslavit ji evropském měřítku. Jako příklady projektů můžeme zmínit kořenovou čističku odpadních vod, fotovoltaické panely, výtopnu na biomasu nebo šetrné veřejné osvětlení nezpůsobující světelný smog. Ke svým projektům vydávají množství edukačních a propagačních materiálů. Na obrázku 3 pozorujeme ilustrované zobrazení obce s vyznačením všech ekologických projektů a ostatní infrastruktury, které bylo součástí propagační brožury Zelená inspirace z Bílých Karpat.

2.4 Sociální akceptace energetické infrastruktury

Nesouhlas obyvatel s výstavbou energetických zařízení může být silnou překážkou energetického rozvoje. Koncept sociální akceptace začal být zkoumán s rozšířením zavádění obnovitelných zdrojů energie, především větrných elektráren v 80. letech 20. století (Ellis et al., 2023), nicméně s problematikou společenského odmítání energetické infrastruktury se setkáme i ve vztahu s tradičními zdroji energie, například v souvislosti s výběrem vhodného umístění hlubinného úložiště jaderného odpadu (viz Ďurďovič et al., 2014).

Největší příspěvek pro konceptualizaci sociální akceptace přinesl profesor managementu obnovitelných energií Rolf Wüstenhagen (Wüstenhagen et al., 2007) pro časopis *Energy Policy*, ve kterém představil tři dimenze společenské akceptace. V roce 2023, po mezinárodní výzkumné konferenci ve Švýcarsku, publikoval stejný časopis zvláštní vydání, v jehož úvodním článku je Wüstenhagenův trojúhelník společenské akceptace doplněn o dynamické aspekty času, prostorového měřítka a moci (viz Obr.: 4) (Ellis et al., 2023).

Socio-politická akceptace zahrnuje přijetí energetických inovací na nejobecnější úrovni – široké veřejnosti a tvůrců státních i regionálních politik. Tržní akceptace ukazuje, jak jsou inovace přijímány na trhu, jak investory, tak samotnými spotřebiteli. Komunitní akceptace spočívá v přijetí projektu obyvateli a místními orgány na lokální úrovni (Wüstenhagen et al., 2007).

Obrázek 4: Trojúhelník sociální akceptace a jeho dynamické procesy

Zdroj: Ellis et al., 2023; upraveno autorem

Do dynamických rozměrů společenského přijetí spadá dynamika času, zkoumající vývoj akceptace před realizací projektu, během ní a po ní. Dále dynamika měřítka, ve kterém je měřítko chápáno jako rozsah projektu a také koncentrace energetické infrastruktury v místě. Poslední dimenzí je dynamika moci, která se zabývá uplatňováním sociálního vlivu různými aktéry, kteří chtějí ovlivnit vnímání energetických projektů komunitou, tedy jejich přijetí či nepřijetí (Ellis et al., 2023).

2.4.1 Komunitní akceptace a NIMBY syndrom

Rozdíl mezi komunitní a veřejnou akceptací spočívá v tom, že veřejná akceptace zahrnuje podporu projektů ze strany širší společnosti, zatímco komunitní akceptace je omezena na lokální úroveň. Velmi silně je tedy ovlivňována lokální identitou a vztahem k místu a plánované projekty nemusí být vždy přijaty za součást krajinné identity.

Rozpor mezi všeobecnou akceptací v socio-politické dimenzi a odmítáním projektu na lokální úrovni je vysvětlován tzv. syndromem NIMBY (z anglického akronymu *Not In My Backyard*, česky „Ne na mém dvorku“) (viz např. Van der Horst, 2007). Tento přístup je však podrobován kritice, jelikož označuje opoziční skupiny za sobecké a iracionální a nezohledňuje jejich obavy (Wolsink, 2007). Profesor Patrick Devine-Wright (2009), britský humánní geograf, který se specializuje na výzkum environmentálních problémů, vysvětluje syndrom NIMBY jako

obrannou reakci na ochranu lokální identity. Z jeho pohledu se opoziční skupiny snaží zabránit změnám v krajině, které by mohly narušit jejich připoutání k místu.

Připoutanost k místu nemusí být nutně příčinou negativního přístupu k projektu. Záleží na intenzitě a formě připoutanosti. Odpůrci s připoutaností k fyzickému prostoru reagují na změny v krajině citlivěji než u sociálního prostoru, kde změny mohou dokonce posílit místní komunitu. Dále záleží na způsobu výkladu změn. Pokud je projekt interpretován jako obohacení místa, může připoutanost vést k podpoře projektu (Devine-Wright, 2009).

2.4.2 Integrovaný akceptační model

Profesorka sociální psychologie, Gundula Hübner (Hübner et al., 2023), koncept komunitní akceptace dále rozvíjí a představuje Integrovaný akceptační model (IAM), ve kterém stanovuje pět hlavních faktorů relevantních pro komunitní přijetí a usnadnění transformace na nízkouhlíkovou energetiku:

a) Ekonomické dopady

Ekonomické dopady se ukázaly být důležitým faktorem komunitní akceptace. Zastřešují jak obavy z negativních dopadů na cestovní ruch, ceny nemovitostí nebo kvalitu půd, tak pozitivních důsledků v podobě finančních kompenzací, či možnost spoluvlastnictví komunity. V tomto ohledu však Hübner zdůrazňuje nutnost transparentní komunikace a spravedlivého rozdělení získaných finančních prostředků a upozorňuje na případy, kdy finanční kompenzace může být považována za úplatky a vyvolávat další konflikty.

b) Postoje k energetické transformaci

Lidé, kteří vnímají obnovitelné zdroje jako efektivní, mají vyšší tendenci k akceptaci. Tento faktor má silnější vliv při všeobecné akceptaci na socio-politické úrovni. V lokálním měřítku, kdy je obyvatelům situace bližší a konkrétnější, jsou více posuzovány motivy výhod a rizik (Sonnberger a Rudat, 2017).

c) Dopady na člověka a přírodu

Ze všech negativních dopadů na životní prostředí a kvalitu života obyvatel je jako nejzávažnější považován vliv na krajinný ráz a vizuální znečištění. Dalšími překážkami v přijetí

energetických staveb může být světelné znečištění a hluk, projevující se především v případě větrných elektráren. V případě jiných zdrojů energie to mohou být obavy ze zhoršení ovzduší emisemi z tepelných elektráren, zápachu z bioplynových stanic, nebo bezpečnostních rizik jaderných elektráren.

d) Proces plánování

Zapojení komunity a začlenění lokální identity do procesu plánování posiluje důvěru občanů v klíčové aktéry a usnadňuje komunitní akceptaci. Rezidenti, kteří nejsou spokojeni s procesem plánování, po dokončení výstavby mají tendenci vnímat negativní dopady více než ti, kteří považovali proces za spravedlivý.

e) Společenské normy

Reakci obyvatel na přijetí či odmítnutí energetických projektů silně ovlivňuje úsudek druhých osob. Na veřejné mínění komunit působí tři skupiny individuů: mluvčí komunity, politické osobnosti a opoziční skupiny (Karakislak et al., 2021). Tyto skupiny disponují dostatkem sociálního vlivu na utváření veřejného mínění v dobách, kdy převládá nejistota nebo rozpor ohledně pozitivních či negativních dopadů projektu. Proto Hübner a kolektiv (2023) na závěr své studie zdůrazňují nutnost komunikace a řešení obav místních obyvatel již ve fázi plánování projektu. Pro dosažení komunitní akceptace je také nezbytné včasné informování o opatřeních na ochranu krajiny a zdůrazňování pozitivních dopadů na životní prostředí a klima, které jsou na komunitní úrovni málokdy vnímány.

Karakislak a Schneider (2023) navázali na výzkum společenských norem a zaměřili se na vliv místních politických osobností. Potvrdili, že starostové obcí a místní zastupitelstvo sehrávají klíčovou úlohu v komunitní akceptaci. Bez jejich souhlasu by nebylo možné projekt zahájit, a zároveň slouží jako prostředníci mezi investory a místními obyvateli. Podpora představitelů obcí však nezaručuje podporu obyvatel. Jejich cílem by mělo být přesvědčení občanů o potřebě realizace projektu a jeho přínosech pro společnost a životní prostředí.

2.5 Energetická spravedlnost a surovinové prokletí

V předchozí podkapitole byl zmíněn vliv důvěry v klíčové aktéry a nutnost spravedlivého procesu plánování na komunitní akceptaci. Spravedlnost prostorové distribuce bývá porušována umístováním nebezpečných a zdraví škodlivých projektů do periferních oblastí s nižšími příjmy a menšinovými komunitami (Schlosberg a Collins, 2014). V reakci na to vzniklo hnutí za enviromentální spravedlnost, které usiluje o spravedlivé prostorové rozložení všech enviromentálních rizik i výhod.

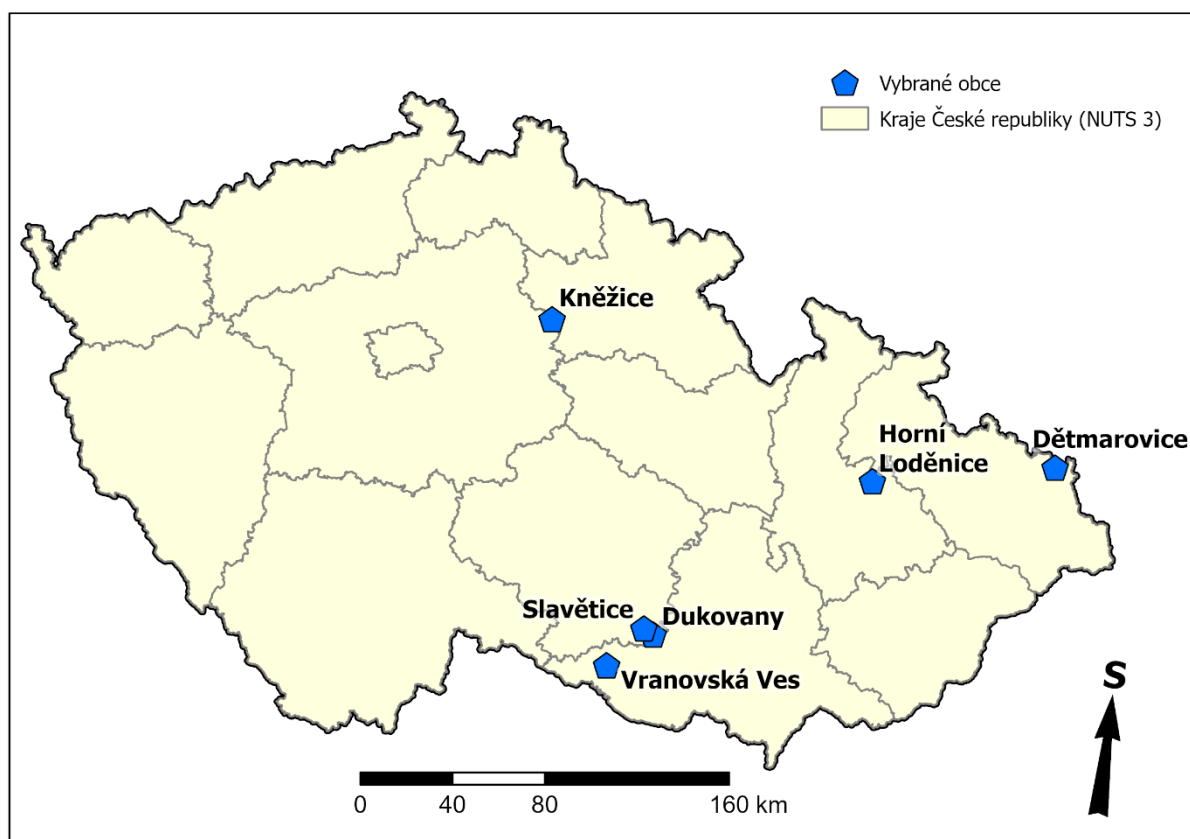
Energetická spravedlnost aplikuje principy spravedlnosti na všechny činnosti související s výrobou, ale i se spotřebou energie. Jenkins (et al., 2016) ji člení na distribuční, uznávací a procesní spravedlnost, přičemž distribuční spravedlnost staví na první místo z hlediska významnosti. Ta se zabývá prostorovým rozmístěním výhod a rizik energetické infrastruktury a klade si za cíl jejich rovnoměrné rozdělení na všechny členy společnosti.

Některé zdroje energie (neobnovitelné i obnovitelné) jsou však nevyhnutelně rozděleny nerovnoměrně a jejich využití je tedy geograficky determinováno. Příkladem mohou být uhelné elektrárny, které jsou ve většině případů umístěny v blízkosti těžby uhlí (Frantál a Nováková, 2014). Tyto lokality mají navíc společné charakteristiky, jako například horší kvalita ovzduší, nižší střední délka života, dlouhodobý úbytek obyvatelstva a vyšší míra kriminality a podpora populismu (Frantál et al., 2022). Tyto negativní ukazatele se vysvětlují teorií surovinového prokletí, která ukazuje, že v regionech silně závislých na těžbě fosilních paliv se projevují negativní socioekonomické, demografické a zdravotní dopady.

Energetickým přechodem dochází k decentralizaci výroby elektrické energie a tím pádem k rovnoměrnějšímu rozdělení výhod i rizik mezi větší část obyvatelstva. Přesto mají uhelné regiony větší snahu o transformaci na obnovitelné zdroje než mimo těžební oblasti. Zatímco v zavádění bioplynových stanic a fotovoltaických elektráren jsou hlavními lokalizačními faktory nízký podíl lesů a chráněných krajinných oblastí, dále vyšší podíl zemědělské půdy (BPS) nebo míra urbanizace (FVE), ve výstavbě větrných parků dominují právě uhelné regiony (Frantál, et al., 2022). To může být snahou o přeorientování místní identity na OZE, popsané v podkapitole 2.3.4. Zároveň jsou však tyto lokality energeticky více zatěžovány, což prohlubuje energetickou nespravedlnost (viz např. Brock et al., 2021).

3. Empirická část

3.1 Charakteristika zkoumaných obcí

Obr. 5: Lokalizace vybraných obcí v rámci České republiky

Zdroj: Zpracováno autorem v programu ArcGIS Pro, s použitím dat ArcČR® 500 v 3.3, ARCDATA PRAHA, ZÚ, ČSÚ, 2016

3.1.1 Dětmorovice

Dětmorovice jsou obcí se statusem města v okrese Karviná, v kraji Moravskoslezském. K 1. lednu 2023 zde žilo 4 395 obyvatel (ČSÚ, 2024). Rozloha území obce se rovná 1375,9 ha a hustota zalidnění je 318,5 ob./km². Nejzastoupenějšími kategoriemi využití území jsou orné půdy (47 %) a ostatní plochy (19 %) (ČSÚ, 2024). Vyšší hustota zalidnění a nadměrné zastoupení ostatních ploch svědčí o urbanizovaném charakteru území, které je součástí okrajové části ostravské aglomerace.

Tepelná elektrárna Dětmorovice byla postavena v letech 1971–1976 a její aktuální instalovaný výkon činí 600 MW, který je o 200 MW nižší než na začátku provozu. Jedná se o největší tepelnou elektrárnu Moravskoslezského kraje a největší černouhelnou elektrárnou

v celé České republice. Kromě výroby elektrické energie zajišťuje také dodávky tepla do měst Orlová a Bohumín.

Obr. 6: letecký pohled na tepelnou elektrárnu Dětmarovice

Zdroj: Polák, 2008

3.1.2 Dukovany

Obec Dukovany leží v okrese Třebíč, v kraji Vysočina. K 1. lednu 2023 obec eviduje 900 obyvatel (ČSÚ, 2024). Celková výměra území obce činí 2 036,7 ha, z toho 56 % zaujímá orná půda a 28 % lesní pozemky (ke 31. 12. 2023; ČSÚ, 2024). Hustota zalidnění je na poměry České republiky i okresu nízká, pouze 44,1 ob./km². Důvodem je velká rozloha území obce, získaná při stavbě jaderné elektrárny, kdy se k Dukovanům připojila většina území zaniklých obcí Skryje, Lipňany a Heřmanice.

Jaderná elektrárna Dukovany byla vystavěna v letech 1978–1985 a v roce 1987 byly v provozu už všechny čtyři výrobní bloky. Ty dohromady čítají 2 040 MW instalovaného výkonu a pokrývají přes 20 % celkové spotřeby elektrické energie v České republice (Skupina ČEZ, 2024).

Obr. 7: Jaderná elektrárna Dukovany

Zdroj: Voska, 2017

3.1.3 Horní Loděnice

Horní Loděnice je malá obec v Olomouckém kraji, v okrese Olomouc. K 1. lednu 2023 žilo na území obce 340 obyvatel. Porovnáním s rozlohou obce, která zaujímá 1819,5 ha, zjistíme velmi malou hustotu obyvatelstva, pouze 18,7 ob./km² (ČSÚ, 2024). Jelikož obec spadá do oblasti Nížkého Jeseníku, nalezneme zde rovnoměrné zastoupení orné půdy (36 %) a trvalých travních porostů (34 %).

Větrný park Horní Loděnice-Lipina se nachází na katastrálních územích těchto dvou obcí, přičemž na území Horní Loděnice je postaveno šest větrných turbín a v obci Lipina tři. Stavba byla realizována v roce 2009 společností Ventureal. Každá větrná turbína typu VESTAS V90 má instalovaný výkon 2 MW (ČSVE, 2023).

Obr. 8: Pohled na větrný park z centra obce Horní Loděnice

Zdroj: Foto: autor

3.1.4 Kněžice

Obec Kněžice je lokalizována v okrese Nymburk, ve Středočeském kraji, s celkovým počtem 548 obyvatel (k 1. 1. 2023; ČSÚ, 2024). Výměra území činí 1 958,3 ha, z toho největší podíl zaujímá orná půda (68 %) a následně lesní pozemky (21 %) (ČSÚ, 2024). Hustota zalidnění s hodnotou 28 ob./km² je oproti okresnímu průměru 124,6 obyv./km² značně nižší.

Odpadářskou bioplynovou stanicí Kněžice provozuje Energetika Kněžice s. r. o. od roku 2006. Elektrárna zpracovává zemědělské, potravinářské a další odpady a materiály, ze kterých vyrábí elektrickou a tepelnou energii a další produkty jako bioplyn, topné pelety z biomasy nebo zemědělské hnojivo. Instalovaný elektrický výkon čítá 330 kW a tepelný výkon 1200 kW (obec-knezice.cz, 2024, online).

Obr. 9: BPS Kněžice, foto z úvodní stránky informační brožury

Zdroj: Kalecký, 2010

3.1.5 Slavětice

Slavětice se stejně jako Dukovany nachází v okrese Třebíč, v kraji Vysočina. S 231 obyvateli (k 1. 1. 2023; ČSÚ, 2024) jsou Slavětice početně nejmenší obcí z vybraných. Území obce se rozkládá na 950,4 hektarech. Nejvíce zastoupené kategorie využití půdy jsou orné půdy (45 %) a lesní pozemky (37 %) (ČSÚ, 2024). Hustota zalidnění činí 24 ob./km².

Přečerpávací vodní elektrárna Dalešice sice nenesé jméno po Slaveticích, avšak na území Slavetic se nachází podstatná část infrastruktury, včetně poloviny hráze a budovy elektrárny, o které se dělí se sousední obcí Kramolín. Název Dalešice převzala elektrárna z doby výstavby (1970–1978), kdy měla být hráz postavena blíže obce Dalešice. Po PVE Dlouhé Stráně se jedná o druhou nejvýkonnější vodní elektrárnu v České republice s celkovým instalovaným výkonem 480 MW.

Obr. 10: Přečerpávací vodní elektrárna Dalešice, pohled z hráze

Zdroj: Foto: autor

3.1.6 Vranovská Ves

Vranovská Ves leží v okrese Znojmo, v Jihomoravském kraji. Obec k 1. lednu 2023 eviduje 297 obyvatel. Rozlohou je tato obec nejmenší z výběru, celková rozloha činí pouze 428 ha. Plocha je využívána především jako orná půda (55 %) a lesní pozemky (35 %) (ČSÚ, 2024). Hustota zalidnění obce je 69 ob./km².

Fotovoltaická elektrárna byla instalována ve třech etapách mezi lety 2009 a 2010. Celkově zaujímá 40 ha půdy a instalovaný výkon je 16 MW.

Obr. 11: Pohled na FVE Vranovská Ves z Fotogalerie webových stránek obce

Zdroj: Vranovská Ves, 2011

3.2 Výsledky polostrukturovaných rozhovorů s představiteli vybraných obcí

V následujících podkapitolách budou shrnuty hlavní poznatky z polostrukturovaných rozhovorů, které byly provedeny se starosty obcí Dětmárovice, Dukovany, Horní Loděnice, Kněžice, Slavětice a Vranovská Ves. Mezi těmito obcemi reprezentujícími určitý zdroj energie, budou analyzovány rozdíly ve výpovědích, které zahrnují témata komunitní akceptace projektu, význam ekonomických přínosů pro obec, význam elektrárny při utváření lokální identity a marketingu obcí a zhodnocení pozitivních přínosů a negativních dopadů na život obyvatel.

3.2.1 Akceptace elektráren ze strany místních obyvatel

První část rozhovorů se věnovala akceptaci projektu obyvateli, jejich postoji a reakcemi na realizaci a hlavní motivací vedoucí k souhlasu s výstavbou. Odezvy obyvatel v době výstavby elektrárny byly ve většině případů pozitivní, pouze Dukovany a Slavětice se ukázaly být

výjimkou. Při diskusi o starších stavbách postavených před rokem 1989 je důležité zmínit, že v té době byla svoboda projevu omezena, což bránilo jak obyvatelům, tak zastupitelům obcí ve vyjádření nesouhlasu a v možnosti rozhodovat o umístění elektrárny na jejich území. Příčinou rozdílu mezi pozitivním přijetím elektrárny v Dětmarovicích a negativními reakcemi obyvatel Dukovan a Slavětic byla rozsáhlost projektu a zásahu do krajinného rázu. Tepelná elektrárna Dětmarovice byla zasazena do okrajové části industrializované ostravské aglomerace, v těsné blízkosti polských hranic. Na krajinu a život obyvatel tedy neměla takové dopady, jako vysídlení tří sídel pro stavbu jaderné elektrárny ve venkovské krajině, jak tomu bylo v případě výstavby JE Dukovany, nebo narušení toku přehradní hrází a přetvoření údolí řeky Jihlavy, které je stále v paměti obyvatel Slavětic.

Z provedených rozhovorů rovněž vyplývá, že se vedení obcí příliš nezajímalo o názory občanů na realizaci projektů. Z těch obcí, které měly možnost rozhodnout o uskutečnění výstavby, se míněním obyvatel zabývaly pouze Kněžice, a to formou dotazníkového průzkumu a možností zapojit se do diskuze ve veřejném zasedání obecního zastupitelstva. Přestože už při diskuzích o projektu byl vnímán převážně pozitivně, po realizaci se dle starosty postoje obyvatel ještě více zlepšily.

S odporem se naopak setkalo vedení obce Horní Loděnice, proti kterému se obrátila část nespokojených obyvatel Horní Loděnice a sousedního Těšíkova, kteří proti výstavbě větrného parku iniciovali petici. Jako své důvody uvedli především: negativní vliv na krajinný ráz, hluchost, nedostatečná vzdálenost od obce a nedostatečná informovanost investorem o možných dopadech. Proti těmto argumentům stálo vedení obce, které vyzdvihovalo významný ekonomický přínos pro obec a odmítalo možné negativní dopady. Nespokojenost části obyvatelstva však stále přetrvává a podporovatelé i odpůrci jsou v obci polarizováni, což se odráží na výsledcích dotazníkového šetření (viz kapitola 3.2).

3.2.2 Význam ekonomických přínosů na komunitní akceptaci

Horní Loděnice není jediná obec, která si obhájila výstavbu elektrárny díky finančním přínosům. Stejně tak hlavní motivací obyvatel Kněžic byl odběr levnějšího tepla do domácností a obyvatelé Vranovské Vsi zase uvítali možnost zisku z pronájmu soukromých pozemků pro

fotovoltaické panely. Dokonce i v rámci Dukovan došlo od dob výstavby ke zlepšení postojů obyvatel k jaderné elektrárně především díky vnímání finančních výhod pro obec. Za finanční kompenzace, získané prostřednictvím daně z nemovitosti a z příspěvků od Společnosti ČEZ v rámci svazku obcí Ekoregion 5, vybudovala obec výtopnu na dřevní štěpku, která poskytuje 90 % domácností levnější vytápění. Kromě toho jsou z příspěvků financovány zájmová sdružení a spolky, jako například sbor dobrovolných hasičů, Tělovýchovná jednota Sokol, myslivecký spolek a mnoho dalších.

V tabulce 2 pozorujeme významnost, kterou starostové přikládali finančním výhodám z elektráren a konkrétní příklady jejich využití. Obce tyto zisky většinou investují do rozvoje a oprav místní infrastruktury a zároveň poskytují některé nadstandardní služby pro obyvatele, nejčastěji uvolnění z poplatků za komunální odpad. Zastupitelstvo Vranovské Vsi navíc nabídlo svým občanům dvě kola dotačních projektů, při kterých mohli dohromady obdržet až 70 tisíc korun na opravu svých nemovitostí.

Tab. 2: Významnost ekonomických přínosů a příklady jejich využití

	Elektrárna přináší naší obci významný ekonomický zisk	Příklady využití finančních prostředků:	
		do veřejné infrastruktury	podpora obyvatel
Dětmarovice	Určitě NE	příspěvky na obecní projekty, akce	-
Dukovany	Určitě ANO	výstavba obecní výtopny	financování spolků
Horní Loděnice	Určitě ANO	dofinancování dotačních projektů, provoz obce, obnova veřejných prostor	uvolnění z poplatků za komunální odpad
Kněžice	Spíše ANO	zpětné investice do rozvoje a oprav projektu	-
Slavětice	Určitě NE	-	-
Vranovská Ves	Určitě ANO	-	Dotace na opravu nemovitostí, uvolnění z poplatků za komunální odpad

Zdroj: vlastní výzkum

Čtyři starostové ohodnotili zisky z elektráren jako významné pro obec, pouze představitelé Dětmovic a Slavětice s výrokem nesouhlasili. Dětmovice jsou kompenzovány v podobě jednorázových příspěvků od Společnosti ČEZ na konkrétní akce či obecní projekty v průměrné výši asi 50 tisíc za rok. Tato částka je v porovnání s obcemi, které mají podepsanou smlouvu o spolupráci s provozovatelem (v řádech stovek tisíc až jednotek milionů) značně nižší, nicméně vzhledem k plánovanému ukončení provozu v roce 2025 už nadále příspěvek nebude aktuální. Proto tuto finanční podporu obec nepovažovala za klíčovou ve vztahu k budoucímu rozvoji obce.

Negativní zkušenost s finanční kompenzací za umístění energetické infrastruktury zažívá i starosta Slavětice. Z provozu přečerpávací elektrárny obec žádné příjmy nedostává a v současnosti se je stále snaží vyjednat. Kromě Dalešické přehrady se na území obce nachází také elektrická rozvodna, která je částečně osvobozena od daně z nemovitosti, čímž obec přichází o další významnou část příjmů. Nejvíce financí Slavětice získávají prostřednictvím již zmíněného Ekoregionu 5, jelikož se také nachází v těsné blízkosti JE Dukovany. Tento jediný relevantní zisk pro obec je využíván především na obnovu dopravní a technické infrastruktury obce. Jelikož je obec v této práci posuzována pouze za vodní energii, nebyl zisk z Ekoregionu 5 brán v potaz.

Tab. 3: Vývoj počtu obyvatel a domů v Dukovanech a Slavěticích v letech 1950–2021

	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011	2021
Dukovany								
počet obyvatel	635	685	597	669	650	736	798	901
počet domů	208	194	179	183	224	239	284	306
Slavětice								
počet obyvatel	386	396	347	332	255	238	242	241
počet domů	86	86	92	90	92	93	95	93
Okres Třebíč								
počet obyvatel	99 756	105 333	104 319	108 885	114 289	114 636	111 693	107 997
počet domů	23 203	22 885	23 272	23 485	27 339	28 455	30 123	31 448

Zdroj dat: Český statistický úřad, 2024

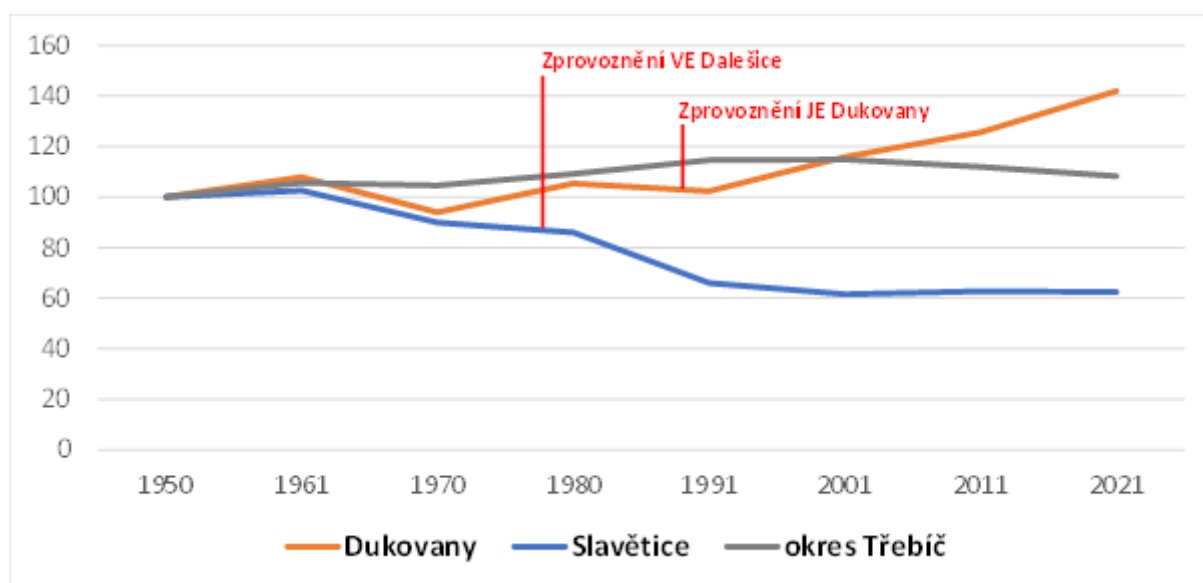
Jak bylo řečeno v předchozí podkapitole, nejdůležitější reakce na výstavbu elektráren probíhaly v Dukovanech a Slavěticích. V odpovědích na vývoj komunitní akceptace a současné postoje obyvatel se už tyto obce rozcházejí. Vztah občanů k jaderné elektrárně se značně zlepšil, vnímají ji jako součást krajiny, a také jako výhodného partnera pro obec a zdroj

pracovních příležitostí. Starosta se rovněž vyjádřil k vysokému zájmu o bydlení v Dukovanech a záměru vystavět nové obecní bytové jednotky. Jak potvrzuje tabulka 3, počet obyvatel a domů od zprovoznění JE v 80. letech minulého století rapidně stoupá. Oproti tomu ve Slaveticích se dle starosty postoje občanů příliš nezměnily. Přehrada sice upoutává zájem turistů, většina ale míří do sousední obce Kramolín, která podél břehu Dalešické přehrady vybudovala přístaviště a chatovou oblast. Od výstavby Dalešické přehrady se na území obce postavily pouze tři domy a počet obyvatel značně poklesl.

Tab. 4: Bazický index vývoje počtu obyvatel v Dukovanech a Slaveticích v letech 1950–2021

	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011	2021
Dukovany	100	108	94	105	102	116	126	142
Slavětice	100	103	90	86	66	62	63	62
okres Třebíč	100	106	105	109	115	115	112	108

Zdroj: Tabulka 3

Obr. 12: Bazický index vývoje počtu obyvatel v Dukovanech a Slaveticích v letech 1950–2021

Zdroj: Tabulka 4

Z bazického indexu na obrázku 12 můžeme pozorovat souvislost s úbytkem obyvatel ve Slaveticích a výstavbou přečerpávací elektrárny a zároveň nárůst počtu obyvatel a uvedením do provozu JE Dukovany. Rozdíly v zájmu o bydlení nelze vysvětlit nabídkou velkého počtu pracovních míst, které poskytuje jaderná elektrárna oproti přečerpávací, protože obě obce se od JE nacházejí přibližně ve stejné vzdálenosti. Zájem o přistěhovalectví v Dukovanech tedy

připisujeme kvalitě infrastruktury a služeb pro obyvatele, které si může dovolit poskytovat právě díky finančním kompenzacím z jaderné elektrárny. Může zde rozhodovat také rozvodna ve Slaveticích, která je velkým negativním zásahem do krajinného rázu a může odrazovat případné zájemce o bydlení v obci.

3.2.3 Význam elektrárny pro identitu a marketing obcí

Další část rozhovorů se zabývala důležitostí elektrárny jako symbolu obcí a subjektivními pocity, které elektrárna vzbuzuje. Všichni respondenti až na starostu Dukovan potvrdili, že se jedná o nejvýznamnější prvek v obci. Ten osobně za dominantu považuje místní kostel. Jak bude ukázáno na výsledcích dotazníkového šetření, pro většinu obyvatel je však jaderná elektrárna významnější.

Subjektivní pocity z elektráren jsou pochopitelně různorodé. Starosta Vranovské Vsi zdůrazňuje přínos pro obec, zejména finanční, což souvisí s hlavní motivací výstavby. Osobně však nesouhlasí se záborem zemědělské půdy. Pro zvýšení obecního rozpočtu však byla fotovoltaická elektrárna pro většinu obyvatel zřejmě lepší alternativou než větrné, jejichž realizace ve Vranovské Vsi byla v referendu zamítnuta. Pozitivní ohlasy u starostů vyvolávají elektrárny v Kněžicích a Horní Loděnici, a to především z důvodů čisté energie a udržitelnosti. BPS Kněžice současně zastává důležitou roli při zviditelňování obce, která se prezentuje heslem „Energeticky soběstačná obec“. Díky tomu obdržela také řadu ocenění, jako například Evropskou cenu za energetickou efektivnost a Cenu zdraví a bezpečného životního prostředí v kategorii Environment.

Neutrální postoje k elektrárnám chovají starostové Dětmarovic a Dukovan. Vnímání elektráren popsali jako rovnocennou součást obce bez hlubších subjektivních pocitů.

V pocitu starosty Slavetic byly reflektovány historické události. PVE Dalešice byla vybudována za cenu zatopení údolí řeky Jihlavy a s tím spojený především zánik několika historických mlýnů. Protože on sám měl vazbu k nyní zaplaveným místům, přítomnost přehrady v něj vyvolává smutný pocit.

Přestože elektrárny představují silný symbol ve všech sledovaných obcích, jejich potenciál v oblasti marketingových aktivit je omezen. V rámci JE Dukovany a PVE Dalešice jsou

vybudována infocentra Společností ČEZ. Z tohoto důvodu tyto obce nemají zapotřebí jakékoli další propagační či edukační činnosti. Jediný hmotný propagační materiál poskytují Kněžice, a to ve formě informační brožury, která komplexně představuje celý projekt a její přínosy pro společnost a životní prostředí. Její elektronická verze je dostupná i na webových stránkách obce.

Unikátním případem brandingů míst je promítnutí energetiky v komunálních symbolech, čímž jsou Dětmárovice jedinečné. Obecní znak a vlajka byla projednána zastupitelstvem a schválena v roce 1996. Celkový popis dle Registru komunálních symbolů je následující: „V modrém štítě nad sníženým stříbrným vlnitým břevnem zlaté oběžné kolo turbíny, dole stříbrný květ koukolu (viz Obr. 13).“ Kromě fyzických způsobů marketingu obce elektrárny využívají na svých webových stránkách, které budou analyzovány v kapitole 3. 3.

Obr. 13: Znak obce Dětmárovice

Zdroj: Registr komunálních symbolů, 2024

3.2.4 Celkové hodnocení přínosů a dopadů elektráren pro obec

Analýza polostrukturovaných rozhovorů potvrdila, že ekonomické zisky pro obec mají zásadní vliv na akceptaci energetické infrastruktury, což pozitivně koreluje s předpokladem Integrovaného akceptačního modelu, který představuje Gundula Hübner ve své studii (Hübner, et al., 2023; viz podkapitola 2.4.2). Dalším přínosem, na kterém se shodla většina starostů, je důležitost elektráren pro energetickou bezpečnost státu a ochranu globálního klimatu. Konkrétní odpovědi můžeme pozorovat v tabulkách 5 a 6.

Tab. 5: Hodnocení pozitivních přínosů elektráren starosty vybraných obcí

Elektrárna...	Dětmarovice	Dukovany	Horní Loděnice	Kněžice	Slavětice	Vranovská Ves
Přispívá k energetické bezpečnosti našeho státu	Určitě ANO	Určitě ANO	Nevím	Určitě ANO	Určitě ANO	Spíše ANO
Produkcí čisté energie pomáhá k ochraně globálního klimatu	Určitě NE	Spíše ANO	Nevím	Určitě ANO	Spíše ANO	Spíše NE
Je zajímavostí pro turisty a návštěvníky	Určitě NE	Určitě ANO	Určitě ANO	Určitě ANO	Určitě ANO	Spíše NE
Vytváří nového ducha a identitu místa	Určitě NE	Spíše NE	Určitě ANO	Určitě ANO	Určitě ANO	Určitě NE
Přispívá k celkovému rozvoji lokality	Spíše NE	Určitě ANO	Určitě ANO	Určitě ANO	Určitě NE	Určitě ANO

Zdroj: vlastní výzkum

Čtyři zdroje energie se zároveň prokázaly jako zajímavost s potenciálem pro cestovní ruch. Jediné obce, ve kterých není vyvinuta žádná forma cestovního ruchu v návaznosti s energetickou infrastrukturou, jsou Dětmarovice a Vranovská Ves. Elektrárna se ukázala být klíčovou pro tvorbu identity míst pouze v obcích Slavětice, Kněžice a Horní Loděnice. Odpovědi na otázku, zda elektrárna přispívá k celkovému rozvoji lokality byly významně ovlivněny a téměř totožné s postoji k finančním přínosům. To opět potvrzuje hlavní význam elektráren pro vedení obcí.

Tab. 6: Hodnocení negativních dopadů elektráren starosty vybraných obcí

Elektrárna...	Dětmarovice	Dukovany	Horní Loděnice	Kněžice	Slavětice	Vranovská Ves
Vizuálně narušuje obraz a charakter místní krajiny	Určitě ANO	Spíše NE	Určitě NE	Spíše NE	Určitě ANO	Určitě ANO
Je bezpečnostním rizikem pro život a zdraví obyvatel	Spíše NE	Spíše NE	Určitě NE	Určitě NE	Určitě NE	Určitě NE
Snižuje ceny a prodejnost nemovitostí v lokalitě	Spíše NE	Určitě NE	Určitě NE	Určitě NE	Určitě NE	Spíše NE

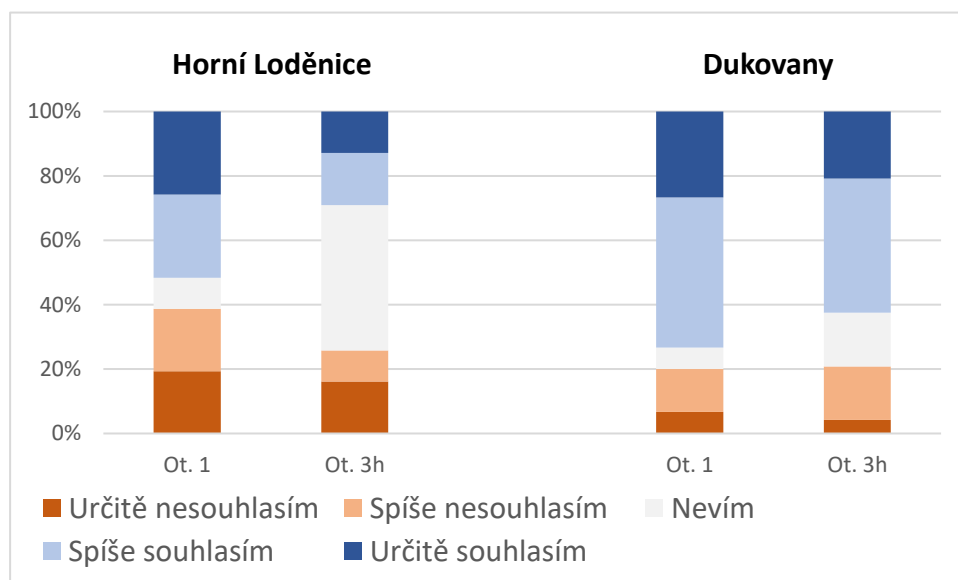
Zdroj: vlastní výzkum

Pro starosty obcí elektrárny představují jen velmi málo negativních dopadů. S nejvíce zápornými postoji se setkáme v otázkách krajinného rázu, který i Hübner uvádí jako nejzávažnější (viz podkapitola 2.4.2). Ve vybraných obcích však nebylo zjištěno žádné vnímání rizik pro zdraví obyvatel nebo snížení cen nemovitostí v důsledku energetických staveb. Naopak starostové Dukovan a Kněžic se vyjádřili ke zvýšení hodnot nemovitostí a k rostoucímu zájmu o bydlení v obci.

3.3 Výsledky dotazníkového šetření v Dukovanech a Horní Loděnici

Účelem dotazníkového šetření s místními obyvateli Dukovan a Horní Loděnice bylo odhalit rozdíly ve vnímání dopadů a přínosů mezi obnovitelnými a tradičními zdroji energie. Otázky se zabývaly především subjektivními pocity z elektráren, hodnocením dopadů na krajinu a kvalitu života obyvatel a názory na budoucí vývoj energetického mixu. (viz příloha 2). Pro většinu otázek byla použita Likertova 5 bodová škála (určitě nesouhlasím, spíše nesouhlasím, nevím, spíše souhlasím a určitě souhlasím).

3.3.1 Začlenění elektráren do lokálních identit obcí

Obr. 14: Význam elektrárny při tvorbě symbolu obce a lokální identity

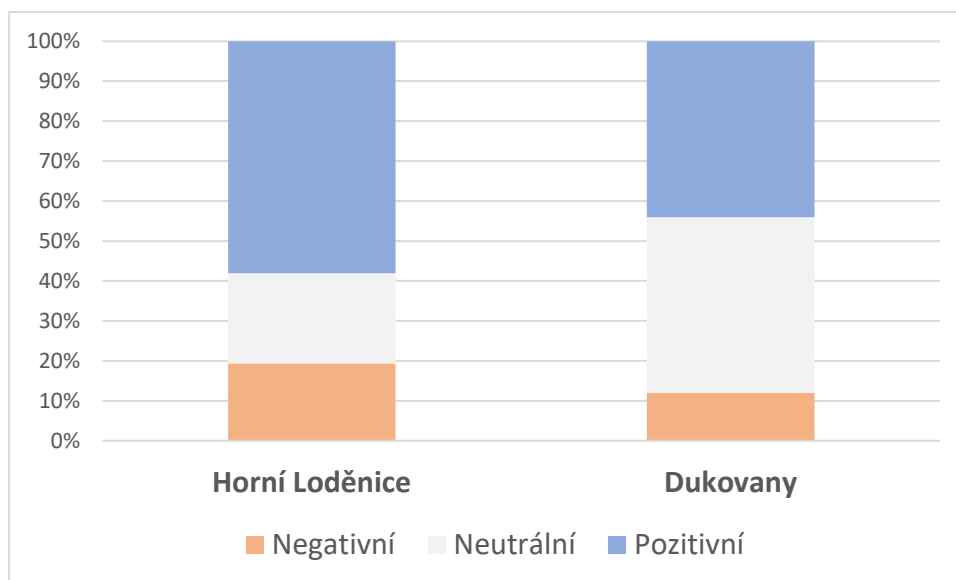
Vysvětlivky k Obr. 14:

Ot. 1 Souhlasíte s tím, že elektrárna představuje nejvýznamnější symbol Vaší obce?

Ot. 3h Elektrárna vytváří nového ducha a identitu místa

Zdroj: vlastní výzkum

Na obrázku 14 můžeme pozorovat rozdíly v odpovědích na otázky, které zkoumaly vazbu elektrárny na lokální identitu. Na první pohled je patrné, že obyvatelé Dukovan více než obyvatelé Horní Loděnice vnímají význam elektrárny pro místní identitu. Konkrétně dvě třetiny občanů Dukovan považují elektrárnu za symbol místa a více než 60 % z nich souhlasí s tvrzením, že elektrárna přispívá k identitě obce. Naopak v Horní Loděnici je procentuální podíl osob, které nesouhlasí s uvedenými výroky, mírně vyšší. V otázce č. 3h významná část obyvatel (45 %) reagovala neutrálně výrazem "Nevím". Tato skutečnost může být interpretována jako důsledek buď nedostatečně rozvinuté místní identity či nepochopení významu dotazu respondenty.

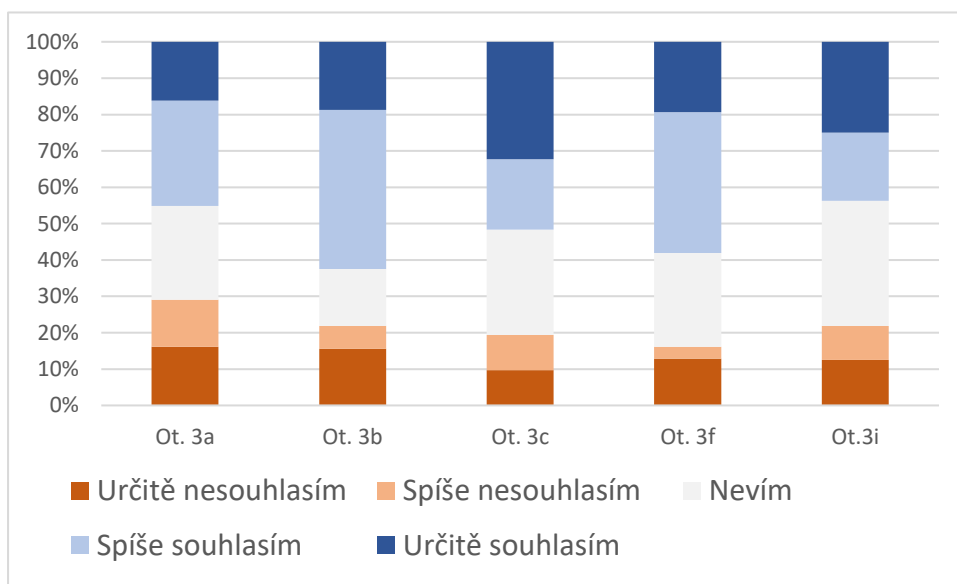

Obr. 15: Subjektivní pocity z elektráren obyvatel Horní Loděnice a Dukovan

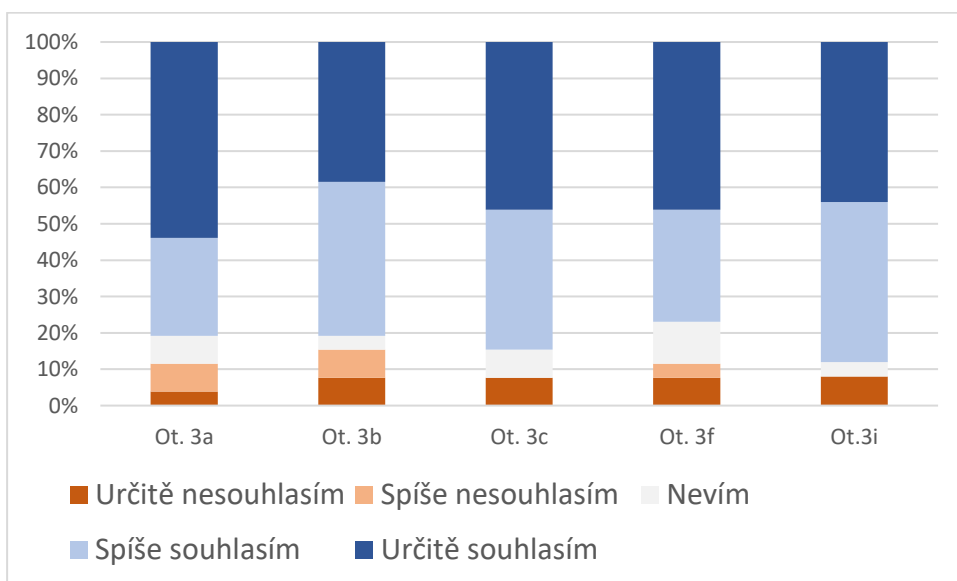
V otázce 2 dotazníkového šetření respondenti vyjadřovali subjektivní pocity, které v nich elektrárna vzbuzuje. Odpovědím byla následně pro kvantifikaci přidělena hodnota a byly rozděleny do tří skupin: Negativní, Neutrální a Pozitivní. Jako negativní pocity se považovaly výpovědi jako „nelíbí se“, „zbytečnost“ nebo „strach“. Za neutrální pocity můžeme uvést například „žádný“, „nevím“ a „zvykla jsem si“. Z pozitivních pocitů bylo nejčastěji zmiňováno „pozitivní“, „spokojenost“, „dobrý“ a podobně.

Podle prezentovaného grafu na obrázku 15 je patrné, že obyvatelé Horní Loděnice vyjadřují větší míru pozitivního vnímání elektrárny (58 %) ve srovnání s obyvateli Dukovan (44 %). Avšak v Horní Loděnici je také vyšší podíl negativních odpovědí. Naopak v Dukovanech pozorujeme nárůst neutrálních odpovědí, které zde představují stejný podíl jako odpovědi pozitivní. Tyto pozorování korespondují s postojem starosty, který bere elektrárnu jako nedílnou součást krajiny, avšak nevyvolává v něm žádné konkrétní emocionální reakce.

3.3.2 Hodnocení přínosů a dopadů elektráren obyvateli Horní Loděnice a Dukovan

Obr. 16 a): Hodnocení přínosů elektrárny obyvateli Horní Loděnice

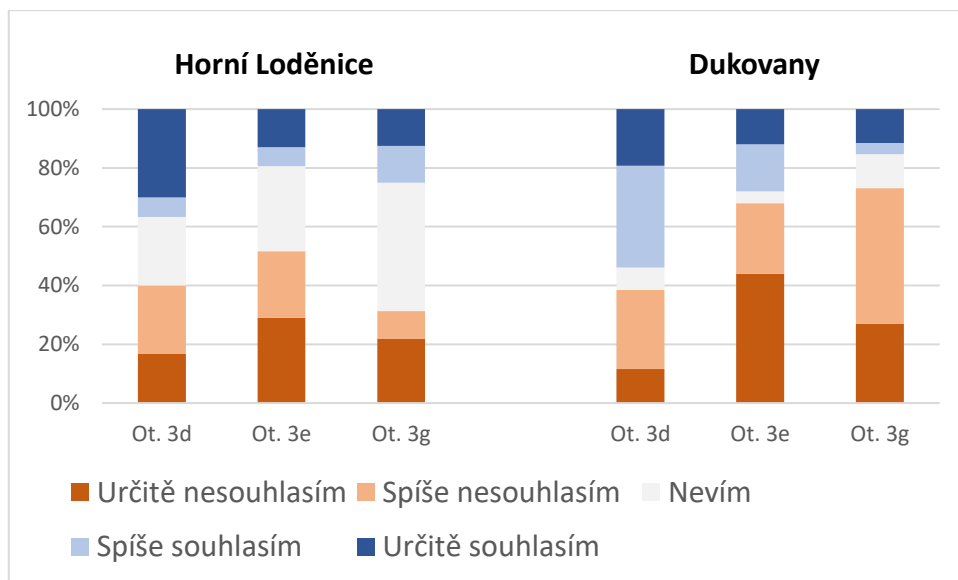
Obr. 16 b): Hodnocení přínosů elektrárny obyvateli Dukovan

Vysvětlivky k Obr. 15 a) a Obr. 15 b):

- Ot. 3a Elektrárna přispívá k energetické bezpečnosti státu
- Ot. 3b Produkcí čisté energie pomáhá k ochraně globálního klimatu
- Ot. 3c Elektrárna přináší obci významný ekonomický zisk
- Ot. 3f Elektrárna je zajímavostí pro turisty a návštěvníky
- Ot. 3i Elektrárna přispívá k celkovému rozvoji lokality

Zdroj: vlastní výzkum

Srovnáním grafů na obrázcích 16a) a 16b), které zobrazují hodnocení pozitivních dopadů elektráren na obyvatele Horní Loděnice a Dukovan, lze konstatovat, že občané Dukovan vyjadřují obecně pozitivnější postoj k elektrárně a projevují větší jistotu ve vnímání přínosů, které elektrárna obci přináší. Naopak v Horní Loděnici byl zaznamenán vyšší podíl nespokojených respondentů a také významná část odpovědí (průměrně 26 %) byla neutrální, což lze interpretovat jako podporu pro tvrzení starosty, že výstavba elektrárny obyvatele příliš nezajímala. Může to však poukazovat i na nedostatečnou informovanost obyvatel, kterou Karakislak a Schneider (2023) považují v komunitní akceptaci za klíčovou.

Obr. 17: Hodnocení negativních dopadů elektráren obyvateli Horní Loděnice a Dukovan

Vysvětlivky k Obr. 17:

- Ot. 3d Elektrárna vizuálně narušuje obraz a charakter místní krajiny
- Ot. 3e Elektrárna je bezpečnostním rizikem pro život a zdraví obyvatel

Zdroj: vlastní výzkum

Na obrázku 17 srovnáváme hodnocení negativních dopadů elektráren. Ze tří otázek se jako nejzávažnější pro obyvatele obou obcí ukázalo narušení krajinného rázu, což opět potvrzuje zjištění Gunduly Hübner (viz podkapitola 2.4.2). V Dukovanech byla tato otázka narušení charakteru místní krajiny jediná z negativních dopadů, na kterém se shodla více než polovina respondentů.

V otázce na bezpečnostní riziko občané Horní Loděnice a Dukovan posuzovali různé faktory. V Dukovanech to byly především obavy z radiace a jaderné havárie. V Horní Loděnici byly uváděny především stížnosti na zhoršení kvality života v důsledku hluku nebo rušení signálu, což potvrzuje výsledky jiných studií zaměřujících se na dopady větrných elektráren (např. Müller et al., 2023).

Celkové postoje obyvatel Dukovan i Horní Loděnice byly převážně pozitivní. V otázce 4 respondenti hodnotili, zda převládají pozitiva či negativa elektrárny, nebo zda jsou v rovnováze. 64 % respondentů v Dukovanech vnímalo více pozitivní přínosy, v Horní Loděnici byl podíl o něco nižší (47 %). V obou obcích zůstává jen malá část obyvatel (V Dukovanech 12 % a v Horní Loděnici 13 % respondentů), u kterých negativní dopady převažují nad přínosy.

Žádné významné rozdíly v akceptaci elektráren mezi různým pohlavím nebo věkovou či vzdělanostní strukturou nebyly prokázány. Kromě rozdílů ve vnímání přínosů a dopadů u tradičních a obnovitelných zdrojů energie je zajímavým zjištěním názor obyvatel na budoucí vývoj energetického mixu. V případě otázky „K jakému způsobu získávání energií by podle Vás měla Česká republika do budoucna směřovat?“ většina respondentů v Horní Loděnici (46 %) vyjádřila preferenci pro obnovitelné zdroje energie. Druhou nejčastější odpovědí (25 % respondentů) bylo udržení stávající kombinace uhelných a jaderných elektráren. Naopak ve výzkumu provedeném v Dukovanech vyjádřila většina občanů podporu pro další rozvoj jaderné energetiky (45 %), přičemž obnovitelné zdroje zaujaly až druhé místo s podílem 36 % respondentů. Z tohoto průzkumu vyplývá, že obyvatelé se spíše přiklání ke zdroji energie, který se nachází v blízkosti jejich bydliště. Právě obeznámení obyvatel s přínosy a dopady jednotlivých elektráren můžeme považovat za důležité v jejich preferencích v budoucím vývoji energetického mixu.

3.4 Analýza webových stránek vybraných obcí

Na oficiálních webových stránkách vybraných obcí bylo analyzováno, jakým způsobem se v nich promítají místní elektrárny a zda jsou elektrárny touto formou využívány k propagaci obce. Zjištěné formy projevů energetiky na webových stránkách byly rozděleny na grafické (Tab. 7) a textové (Tab. 8). V tabulkách pozorujeme přítomnost konkrétních projevů pomocí grafických znaků. Symbol „✓“ znázorňuje výskyt daného prvku na webových stránkách obce a symbol „X“ byl zvolen pro jeho absenci.

Tab. 7: Grafické prvky spojené s elektrárnou na webových stránkách obcí

	Dětmarovice	Dukovany	Horní Loděnice	Kněžice	Slavětice	Vranovská Ves
Výskyt energetických prvků ve znaku obce	✓	X	X	X	X	X
Fotografie elektrárny na úvodní stránce	✓	X	X	X	✓	✓
Fotografie elektrárny ve fotogaleriích	✓	X	✓	✓	X	✓
Výskyt elektrárny ve videoklipech obce	✓	X	X	X	X	X
Ostatní propagační materiály	✓	X	X	✓	X	X

Zdroj: vlastní výzkum

Do grafických projevů elektráren byl zahrnut i symbol obce, kterému byla věnována pozornost v předchozí kapitole. Nejčastějším projevem však byly fotografie elektráren, které jsou dále rozděleny podle významu na fotografie na úvodní straně a fotografie umístěné v jiných záložkách, nejčastěji v Galerii. Za významnější jsou považovány úvodní fotografie na domovské stránce, jelikož na první pohled upoutají pozornost. Dětmarovice a Vranovská Ves vyobrazují panoramatický záběr obce s elektrárnou v pozadí. Pouze Slavětice vyobrazovaly

elektrárnu samotnou, se střídajícími záběry na obec, a dokonce i elektrickou rozvodnu a jadernou elektrárnu Dukovany (viz Obr. 18). Ve fotogaleriích nalezneme elektrárny na stránkách obce Dětmárovice, Vranovské Vsi, Kněžic a Horní Loděnice. Webové stránky Horní Loděnice však větrný park vyobrazují pouze formou leteckých snímků obce, na kterých je VP vidět jen ve velké vzdálenosti. Jiné formy grafických prvků energetiky se na jejich webových stránkách nevyskytují.

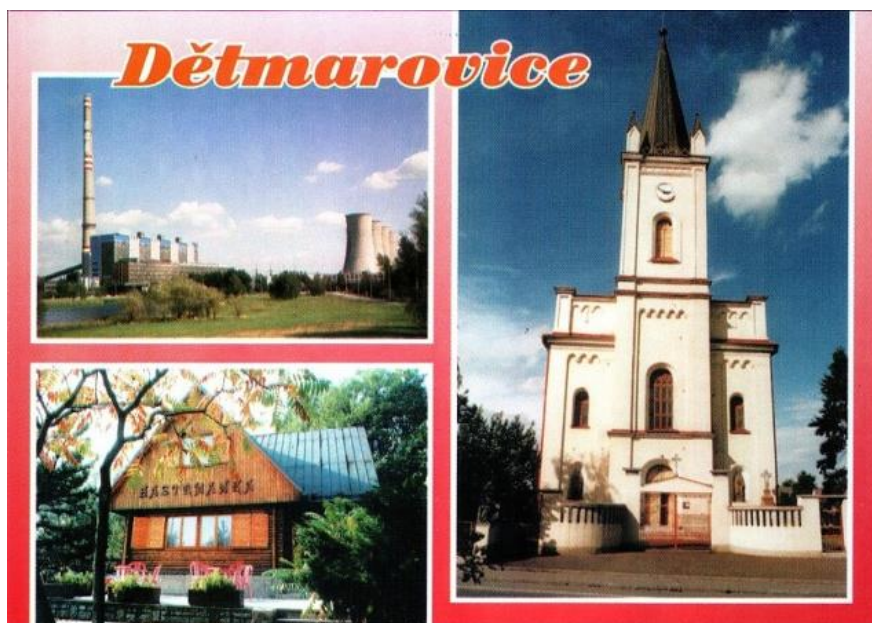
Obr. 18: Domovská stránka webových stránek obce Slavětice, snímek obrazovky

Zdroj: slavetice.eu, 2024, online

U Dukovan nebyla nalezena žádná forma fotodokumentace jaderné elektrárny, avšak zajímavostí je, že si na webových stránkách vysloužily vlastní záložku navrhované větrné elektrárny, které měla zájem vystavět Skupina ČEZ v roce 2007.

Významnou formou marketingu míst jsou videoklipy, ať už o elektrárně samotné, nebo v rámci představení obce. V tomto ohledu se Dětmárovice stávají opět jedinečnými, jelikož samotná obec natočila dvě verze krátkého filmu o Dětmárovicích, v rámci kterých představují i tepelnou elektrárnu. Do jisté míry jsou projevy energetiky ovlivněny velikostí města. Na rozdíl od ostatních obcí mají více prostředků na propagaci svého místa. V této souvislosti je však dobré zmínit, že o některých elektrárnách dalších sledovaných obcí byly rovněž natočeny videoklipy dostupné na platformě YouTube, avšak webové stránky se na ně žádným způsobem neodkazují.

Poslední kategorií grafických prvků jsou Ostatní propagační materiály. Do této skupiny byly zahrnuty historické pohlednice TE Dětmarovice ze 70., 80. i 90. let minulého století (Obr. 19). Současné pohlednice s místní elektrárnou vydávány nejsou. Jediným hmotným propagačním materiálem, dostupným i v elektronické podobě, je tedy již zmiňovaná informační brožura BPS Kněžice.

Obr. 19: Pohlednice s vyobrazením TE Dětmarovice z roku 1995

Zdroj: detmarovice.cz, 2024, online

Tab. 8: Textové prvky spojené s elektrárnou na webových stránkách obcí

	Dětmarovice	Dukovany	Horní Loděnice	Kněžice	Slavětice	Vranovská Ves
Elektrárna v heslech či sloganech	X	✓	X	✓	X	X
Elektrárna v informacích pro turisty	X	✓	X	X	✓	X
Elektrárna v historii obce	✓	X	X	X	X	✓
Odkaz na webové stránky elektrárny	X	✓	✓	✓	X	X

Zdroj: vlastní výzkum

Za významné textové projevy energetiky na webových stránkách byly považovány hesla a slogany. Výše bylo zmiňováno často používané heslo Kněžic „Energeticky soběstačná obec“ (viz Obr. 20). U Dukovan se jistým způsobem od elektrárny distancují a omezují se pouze na toponymický odkaz „...ze života obce, která dala jméno jaderné elektrárně“.

Obr. 20: Popis obce Kněžice – Energeticky soběstačná obec, snímek obrazovky

Zdroj: obec-knezice.cz

Dále byly odlišeny textové informace o elektrárně pro turisty a v záložkách Historie obce. Všeobecně by se dalo říct, že v sekci určené turistům obce Dukovany a Slavětice nabízejí zajímavosti v okolí, včetně informačních center elektráren a příslušných energetických staveb. Na webových stránkách Vranovské Vsi podávají informace o výstavbě fotovoltaické elektrárny v historickém kontextu dějin obce, avšak není propagována turistům. Obec Dětmarovice zprostředkovává svou historii obce pouze formou elektronicky zpřístupněné kroniky, která zahrnuje i dobové zápisy o elektrárně.

Na webových stránkách Horní Loděnice nebyly nalezeny žádné textové zmínky o místní elektrárně. I přes velmi pozitivní přístup vedení obce k elektrárnám pozorujeme nepatrné množství projevů energetiky na webových stránkách. To potvrzuje teorii o nedostatečné informovanosti občanů, protože kromě propagace obce pro vnější stranu plní webové stránky především roli informátora pro své obyvatele.

Poslední částí analýzy bylo zjištění provázanosti webových stránek obcí s weby energetických společností. Odkazují se na ně Dukovany, Kněžice i Horní Loděnice, ale pouze

odkaz na webové stránky jaderné elektrárny byl platný. Společnost Energetika Kněžice teprve své stránky připravuje a odkaz „Větrná energie Horní Loděnice – Lipina“ informoval o nepovoleném přístupu.

Závěr

Bakalářská práce se zaměřila na téma energetiky v lokální identitě a marketingu míst. Hlavním cílem práce bylo zhodnotit význam energetiky při utváření lokální identity a obrazu současných obcí a pro jeho dosažení bylo formulováno pět výzkumných otázek. První výzkumná otázka: *Jakým způsobem se jednotlivé zdroje energie promítají v lokálních identitách obcí a plní úlohu jejich symbolu?* byla částečně zodpovězena již v teoretické části práce. Byly diskutovány různé možnosti projevů energetiky v identitě obcí: energetický turismus, branding energetických krajín, snahy o energetickou spravedlnost a další. Na druhou část otázky ohledně symbolu obce odpovídali samotní obyvatelé a představitelé místních samospráv, kteří většinovým souhlasem potvrdili význam elektrárny jako symbolu.

Přijetí této infrastruktury jako součásti místní identity je podmíněno řadou faktorů. Další výzkumná otázka se vázala k ekonomickým benefitům z provozu elektráren: *Jaký vliv mají ekonomické výhody pro obyvatele na akceptaci projektů? Souvisí vnímání benefitů s pozitivními postoji k elektrárnám?* Výzkum v této práci potvrzuje, že příspěvky poskytované investory sehrávají klíčovou roli v komunitní akceptaci elektráren. Tento fenomén můžeme doložit na příkladu obce Dukovany, která se i přes negativní reakce obyvatel v době výstavby jaderné elektrárny nakonec stala nedílnou složkou lokální identity a je vnímána jako součást místní krajiny. Značnou zásluhu na tomto procesu měly právě ekonomické kompenzace, které obci umožnily investovat do modernizace infrastruktury a poskytovat nadstandartní služby pro její obyvatele. Příklad Horní Loděnice však ilustruje, že samotné finanční kompenzace nejsou dostačující. Další významnou úlohu v procesu akceptace energetických projektů na komunitní úrovni hrají představitelé obcí, jejich autorita a důvěra občanů v jejich konání. Ti mají potřebný vliv k přesvědčení obyvatel o přínosech elektráren a s tím spojené jejich začlenění do místní identity. Také disponují prostřednictvím cílených marketingových a brandingových strategií schopností zvýšit povědomí o obci mezi cílovými skupinami. Tím zároveň dostáváme odpověď na třetí výzkumnou otázku: *Jaká je role představitelů obcí v komunitní akceptaci elektráren a jejich začlenění do lokálních identit?*

Výše bylo vysvětleno, že komunitní akceptace závisela na ekonomických benefitech a podpoře starostů více než na konkrétních zdrojích energie, čímž práce odpovídá na první část další výzkumné otázky: *Jaké jsou rozdíly v akceptaci projektů mezi jednotlivými typy*

elektráren? Existuje diference mezi obnovitelnými a tradičními zdroji energie? Významnější rozdíly v akceptaci projektů mezi tradičními a obnovitelnými zdroji energie se v práci neprokázaly, zato však mezi těmito skupinami sledujeme diferenci v míře připoutanosti k místu. U obcí reprezentujících tradiční zdroje energie je patrné hluboké zakořenění energetiky v lokální identitě, přestože sami představitelé obcí nemusí aktivně usilovat o propagaci tohoto fenoménu. V případě zařízení využívajících obnovitelné zdroje energie, které jsou často novějšího data vzniku, je naopak role starostů mnohem podstatnější a záleží na jejich otevřeném přístupu a ochotě informovat občany o přínosech i možných negativních dopadech elektráren.

Na poslední výzkumnou otázku: *Jakým způsobem se jednotlivé zdroje energie projevují v marketingových a brandingových strategiích obcí?* hledala práce odpovědi především v polostrukturovaných rozhovorech se starosty a analýzou webových stránek obcí. Ukázalo se, že marketing a propagaci elektráren často zastávají samotné energetické společnosti prostřednictvím informačních center přímo v areálech elektráren. Současně obce, pro které elektrárna slouží primárně jako přínos financí do obecního rozpočtu, neprojevují výrazný zájem o propagaci těchto zařízení. Největší vliv na rozvoj lokální identity má energetika zejména v malých obcích, kde elektrárny často představují jedinou zajímavost. Příznačným příkladem jsou obce, které se angažují v konceptu komunitní energetiky, kde elektrárna náleží samotným obyvatelům a prostorová identita je často na elektrárně vystavěna, jak pozorujeme u příkladu Kněžic.

Bakalářská práce ukazuje, že energetika má významný vliv na utváření lokální identity. Energetická infrastruktura představuje často dominantní prvek v krajině a nepochybně formuje životy lidí v okolních obcích. Tyto poznatky přispívají k lepšímu porozumění vztahu mezi energetikou a lokální identitou a mohou sloužit jako podklad pro další výzkum i pro praxi v oblasti místního rozvoje a marketingu míst.

Summary

The main objective of the bachelor thesis is to assess the significance of energy in shaping local identity and the image of contemporary municipalities. Using methods of questionnaire surveys and semi-structured interviews, subjective perceptions of the positive benefits and negative impacts of power plants and their acceptance by residents and local representatives are examined. Furthermore, an analysis of municipality websites is conducted to map and evaluate the occurrence of energy in marketing and branding strategies within local policies. The research is conducted on a sample of six municipalities, each representing a selected source of electrical energy relevant to the energy mix of the Czech Republic.

The energy infrastructure in the landscape has a profound impact on the lives of residents in surrounding communities, and its integration into local identity is influenced by numerous factors. The study confirms that financial compensation from investors plays a key role in the acceptance of power plants within the community. However, it is evident that financial compensation alone may not be sufficient. Municipal representatives play a significant role in the process of community acceptance of energy projects, as they have the necessary influence to persuade residents of the benefits of power plants and their integration into local identity.

Traditional sources of energy are deeply ingrained in local identity, even though municipal representatives may not actively seek to promote them. Conversely, in the case of facilities utilizing renewable energy sources, the role of mayors is much more significant, and it depends on their open approach and willingness to inform citizens about the benefits as well as potential negative impacts of power plants.

The research further revealed that marketing and promotion of power plants are often undertaken by the energy companies themselves through the establishment of information centres directly within the power plant premises. At the same time, municipalities, for which the power plant primarily serves as a financial benefit to the local budget, do not show significant interest in promoting these facilities. The strongest manifestations of energy are found in community energy initiatives, where municipalities often build their identity around power plants.

Seznam literatury

ASPROGERAKAS, E. a K. MOUNTANEA, 2020. Spatial strategies as a place branding tool in the region of Ruhr. *Place Branding and Public Diplomacy* [online]. **16**(4), 336 - 347 [cit. 2024-04-07]. ISSN 17518059. Dostupné z: doi:10.1057/s41254-020-00168-1

BLOSSEY, H., 2020. Kreativ Quartier Lohberg. In: *IMAGO* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://www.imago-images.de/fotos-bilder/lohberg-kreativ>

BOISEN, M., TERLOUW, K., GROOTE, P., COUWENBERG, O., 2018. Reframing place promotion, place marketing, and place branding - moving beyond conceptual confusion. *Cities* [online]. 80, 4-11 [cit. 2024-02-14]. ISSN 02642751. Dostupné z: doi:10.1016/j.cities.2017.08.021

BROCK, A., SOVACOOOL, B. K. a HOOK, A., 2021. Volatile Photovoltaics: Green Industrialization, Sacrifice Zones, and the Political Ecology of Solar Energy in Germany. *Annals of the American Association of Geographers* [online]. **111**(6), 1756-1778 [cit. 2024-04-30]. ISSN 24694452. Dostupné z: doi:10.1080/24694452.2020.1856638

Český statistický úřad (ČSÚ), (2024) [online]: *Historický lexikon obcí České republiky - 1869 – 2011* [cit. 2024-03-29]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/iii-pocet-obyvatel-a-domu-podle-kraju-okresu-obci-a-casti-obci-v-letech-1869-2011_2015

Český statistický úřad (ČSÚ), (2024) [online]: *Veřejná databáze: Statistiky* [cit. 2024-03-09]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky#katalog=30845>

Český statistický úřad (ČSÚ), (2024) [online]: *Veřejná databáze: Vše o území* [cit. 2024-03-09]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky#katalog=30845>

Česká společnost pro větrnou energii (ČSVE) (2023). *Tabulka aktuálních instalací VTE v ČR k 31. 12. 2023* [online]. [cit. 2024-05-02]. Dostupné z: <https://csve.cz/clanky/aktualni-instalace-vte-cr/120>

DANĚK, P., 2013. *Geografické myšlení: úvod do teoretických přístupů / Petr Daněk*. ISBN 9788021066946.

DEVINE-WRIGHT, P., 2009. Rethinking NIMBYism: The role of place attachment and place identity in explaining place-protective action. *Journal of Community and Applied Social Psychology* [online]. **19**(6), 426 - 441 [cit. 2024-03-06]. ISSN 10529284. Dostupné z: doi:10.1002/casp.1004

ŘURŤOVIČ, M., VAJDOVÁ, Z., BERNARDYOVÁ, K., 2014. Rozhodování o hlubinném úložišti jaderného odpadu v České republice. *Naše společnost*, 1: 3-14.

ELLIS, G., SCHNEIDER, N., WUESTENHAGEN, R., 2023. Dynamics of social acceptance of renewable energy: An introduction to the concept. *ENERGY POLICY* [online]. **181**, 113706-113714 [cit. 2024-02-20]. ISSN 03014215. Dostupné z: doi:10.1016/j.enpol.2023.113706

Energy system of Czechia, 2022. *International Energy Agency: IEA* [online]. [cit. 2024-04-28]. Dostupné z: <https://www.iea.org/countries/czechia>

FRANTÁL B., a E. NOVÁKOVÁ, 2014. A Curse of Coal? Exploring Unintended Regional Consequences of Coal Energy in The Czech Republic. *Moravian Geographical Reports* [online]. **22**(2), 55-65 [cit. 2024-04-30]. ISSN 12108812. Dostupné z: doi:10.2478/mgr-2014-0012

FRANTÁL, B. a R. URBÁNKOVÁ, 2017. Energy tourism: An emerging field of study. *Current Issues in Tourism* [online]. **20**(13), 1395 - 1412 [cit. 2024-02-20]. ISSN 13683500. Dostupné z: doi:10.1080/13683500.2014.987734

FRANTÁL, B., MARTINÁT, S., FRAJER J., BRISUDOVÁ, L., 2022. The curse of coal or peripherality? Energy transitions and the socioeconomic transformation of Czech coal mining and post-mining regions. *Moravian Geographical Reports* [online]. **30**(4), 237 - 256 [cit. 2024-03-17]. ISSN 12108812. Dostupné z: doi:10.2478/mgr-2022-0016

FVE 2011: Fotovoltaická elektrárna. In: *Vranovská Ves* [online]. [cit. 2024-05-01]. Dostupné z: http://www.vranovska-ves.cz/fve%2D2011/g-2104/id_obrazky=2966&typ_sady=1&p1=2126

HANNA, S. a J. ROWLEY, 2008. An analysis of terminology use in place branding. *Place Branding and Public Diplomacy* [online]. 4(1), 61-75 [cit. 2024-02-16]. ISSN 17518040.

HÜBNER, G., LESCHINGER, V., MÜLLER, F.J.Y., POHL, J., 2023. Broadening the social acceptance of wind energy – An Integrated Acceptance Model. *Energy Policy* [online]. **173** [cit. 2024-02-28]. ISSN 03014215. Dostupné z: doi:10.1016/j.enpol.2022.113360

CHROMÝ, P. (2009): Regionální identita; Region a místo. In Chromý, P., Heřmanová, E., a kolektiv: *Kulturní regiony a geografie kultury*, vyd. 1., Praha: ASPI, 2009

JENKINS, K., MCCAULEY, D., HEFFRON, R., STEPHAN, H., REHNER, R., 2016. Energy justice: A conceptual review. *Energy Research* [online]. **11**, 174-182 [cit. 2024-03-16]. ISSN 22146296. Dostupné z: doi:10.1016/j.erss.2015.10.004

KALECKÝ, Radim, 2010. Bioplynová stanice Kněžice. In: *OBEC KNĚŽICE* [online]. [cit. 2024-05-01]. Dostupné z: https://obec-knezice.cz/sites/default/files/Brozura_Bioplynova_stanice_Knezice_-_copy_pdf.pdf

KARAKISLAK, I. a N. SCHNEIDER, 2023. The mayor said so? The impact of local political figures and social norms on local responses to wind energy projects. *Energy Policy* [online]. **176** [cit. 2024-03-06]. ISSN 03014215. Dostupné z: doi:10.1016/j.enpol.2023.113509

KARAKISLAK, I., HILDEBRAND J., SCHWEIZER-RIES, P., 2021. Exploring the interaction between social norms and perceived justice of wind energy projects: a qualitative analysis. *JOURNAL OF ENVIRONMENTAL POLICY* [online]. [cit. 2024-03-06]. ISSN 1523908X. Dostupné z: doi:10.1080/1523908X.2021.2020631

KNAPS, F., HERRMANN, S., MÖLDERS, T., et al., 2022. *Landscape identity: Approaches to its conceptualisation, capture and integration into place branding processes* [online]. [cit. 2024-02-18]. ISBN 9783888381096. ISSN EDSGSO.

KRETSCHMANN, J., 2017. Sustainability-orientated post-mining in Germany. *Eurasian Mining* [online]. **2017**(1), 33 - 38 [cit. 2024-04-09]. ISSN 20720823. Dostupné z: doi:10.17580/em.2017.01.09

LARSEN, F., 2010, Energy branding : sources of brand value in electricity. in *Rannsóknir í félagsvísindum XI : viðskiptafræðideild – ritrýndar greinar : erindi flutt á ráðstefnu í október 2010*. Reykjavík: Félagsvísindastofnun Háskóla Íslands, pp. 62-71.

Mapa projektů. In: *Centrum Veronika Hostětín* [online]. [cit. 2024-04-11]. Dostupné z: <https://hostetin.veronica.cz/en/node/33>

MATERN, A., SPACEK, M., THEUNER, J., KNIPPSCHILD R., JANACEK, J., 2023. Strategies for energy transition and regional development in European post-coal mining regions: Ústí Region, Czechia, and Lusatia, Germany. *TERRITORY POLITICS GOVERNANCE* [online]. [cit. 2024-04-07]. ISSN 21622671. Dostupné z: doi:10.1080/21622671.2023.2231972

MCENALLY, M. R. a L. DE CHERNATONY, 1999. The Evolving Nature of Branding: Consumer and Managerial Considerations. *Academy of Marketing Science Review* [online]. vol. 1999, s. 1. ISSN 15261794

MÜLLER, F. J. Y., LESCHINGER, V., HÜBNER G., POHL, J., 2023. Understanding subjective and situational factors of wind turbine noise annoyance. *Energy Policy* [online]. **173** [cit. 2024-04-24]. ISSN 03014215. Dostupné z: doi:10.1016/j.enpol.2022.113361

NIEDOMYSL, T. a M. JONASSON, 2012. Towards a theory of place marketing. *Journal of Place Management and Development* [online]. 5(3), 223 - 230 [cit. 2024-02-16]. ISSN 17538335. Dostupné z: [doi:10.1108/17538331211269639](https://doi.org/10.1108/17538331211269639)

OBEC KNĚŽICE [online], 2024. [cit. 2024-05-01]. Dostupné z: <https://obec-knezice.cz/>

Obec Dětmárovice. *Pohlednice* [online]. [cit. 2024-05-01]. Dostupné z: <https://www.detmarovice.cz/zivot-v-obci/fotogalerie-1/historie/pohlednice-1995cs.html>

PASQUALETTI, M. a S. STREMKÉ, 2018. Energy landscapes in a crowded world: A first typology of origins and expressions. Online. *Energy Research*. roč. 36, s. 94-105. ISSN 22146296. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.erss.2017.09.030>. [cit. 2024-01-01].

PASQUALETTI, M. J., 2000. Morality, Space, and the Power of Wind-Energy Landscapes. Online. *Geographical Review*. roč. 90, č. 3, s. 381-394. ISSN 00167428. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/3250859>. [cit. 2024-04-30].

POLÁK, Michal, 2008. Elektrárna Dětmárovice - tepelná elektrárna společnosti ČEZ. In: *EMPeFoto* [online]. [cit. 2024-05-01]. Dostupné z: <http://www.empefoto.cz/galerie/40/prumysl-energetika/>

RUIZ-REAL, J. L., URIBE-TORIL, J., GÁZQUEZ-ABAD, J. C., 2020. Destination branding: Opportunities and new challenges. *Journal of Destination Marketing* [online]. 17 [cit. 2024-02-19]. ISSN 2212571X. Dostupné z: [doi:10.1016/j.jdmm.2020.100453](https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2020.100453)

SCANNELL, L. a R. GIFFORD, 2010. Defining place attachment: A tripartite organizing framework. Online. *Journal of Environmental Psychology*, roč. 30, č. 1, s. 1-10. ISSN 02724944. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2009.09.006>. [cit. 2023-12-09].

SHAMAI, S., 1991. Sense of place: an empirical measurement. Online. *Geoforum*, roč. 22, č. 3, s. 347 - 358. ISSN 00167185. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/0016-7185\(91\)90017-K](https://doi.org/10.1016/0016-7185(91)90017-K). [cit. 2023-12-09].

SHAO, Y., LANGE, E., THWAITES, K. et al., 2017. Defining Local Identity. *Landscape Architecture Frontiers*, 5 (2). pp. 24-41. ISSN 2096-336X. Dostupné z: orcid.org/0000-0002-2597-4544 [cit. 2023-12-09].

SCHLOSBERG, D. a L. B. COLLINS, 2014. From environmental to climate justice: climate change and the discourse of environmental justice. *WILEY INTERDISCIPLINARY REVIEWS-CLIMATE CHANGE* [online]. 5(3), 359-374 [cit. 2024-03-16]. ISSN 17577780. Dostupné z: [doi:10.1002/wcc.275](https://doi.org/10.1002/wcc.275)

Skupina ČEZ, 2024. *Jaderná elektrárna Dukovany* [online]. [cit. 2024-05-01]. Dostupné z: <https://www.cez.cz/cs/o-cez/vyrobni-zdroje/jaderna-energetika/jaderna-energetika-v-ceske-republice/edu>

Slavětice - oficiální stránka obce Slavětice [online], 2024. [cit. 2024-05-01]. Dostupné z: <https://www.slavetice.eu/>

SONNBERGER, M. a M. RUDDAT, 2017. Local and socio-political acceptance of wind farms in Germany. *Technology in Society* [online]. 51, 56-65 [cit. 2024-03-06]. ISSN 0160791X. Dostupné z: [doi:10.1016/j.techsoc.2017.07.005](https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2017.07.005)

STOBELAAR, D. J. a B. PEDROLI, 2011. Perspectives on landscape identity: A conceptual challenge. *Landscape Research* [online]. 36(3), 321 - 339 [cit. 2024-04-17]. ISSN 01426397. Dostupné z: [doi:10.1080/01426397.2011.564860](https://doi.org/10.1080/01426397.2011.564860)

Symbole - Dětmárovice. In: POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Registr komunálních symbolů* [online]. [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://rekos.psp.cz/detail-symbolu/id/4241>

TUAN, Y. F., 1977. *Space and Place. The Perspective of Experience*. 6. vydání (2008). Minneapolis: University of Minnesota Press

TWIGGER-ROSS, Clare L. a David L. UZZELL, 1996. Place and identity processes. *Journal of Environmental Psychology* [online]. **16**(3), 205-220 [cit. 2024-04-30]. ISSN 02724944. Dostupné z: doi:10.1006/jevp.1996.0017

VAN DER HORST, D., 2007. NIMBY or not? Exploring the relevance of location and the politics of voiced opinions in renewable energy siting controversies. Online. *Energy Policy*. roč. 35, č. 5, s. 2705-2714. ISSN 03014215. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2006.12.012>. [cit. 2024-04-30].

VÁVRA, J., 2010. Jedinec a místo, jedinec v místě, jedinec prostřednictvím místa. *Geografie-Sborník CGS* [online], **115**(4), 461 - 478 [cit. 2023-12-12]. ISSN 12120014 [cit. 2023-12-09].

VOSKA, M., 2017. Jaderná elektrárna Dukovany. In: *Armáda České republiky* [online]. [cit. 2024-05-03]. Dostupné z: <https://acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/armada-se-zapojila-do-cviceni-zona-2017-u-elektrarny-dukovany-133460/>

WARNABY, G. a D. MEDWAY, 2013. What about the 'place' in place marketing? *Marketing Theory* [online]. **13**(3), 345 - 363 [cit. 2024-02-14]. ISSN 14705931. Dostupné z: doi:10.1177/1470593113492992

WOLSINK, M., 2007. Wind power implementation: The nature of public attitudes: Equity and fairness instead of 'backyard motives'. Online. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*. roč. 11, č. 6, s. 1188-1207. ISSN 13640321. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.rser.2005.10.005>. [cit. 2024-04-30].

WÜSTENHAGEN, R., WOLSINK, M., BÜRER, M. J., 2007. Social acceptance of renewable energy innovation: An introduction to the concept. *Energy Policy* [online]. **35**(5), 2683-2691 [cit. 2024-02-26]. ISSN 03014215. Dostupné z: doi:10.1016/j.enpol.2006.12.001

ZENKER, S., BRAUN, E., PETERSEN, S., 2017. Branding the destination versus the place: The effects of brand complexity and identification for residents and visitors. *Tourism Management* [online]. 58, 15-27 [cit. 2024-02-19]. ISSN 02615177. Dostupné z: doi:10.1016/j.tourman.2016.10.008

ZIMMERER, K. S., 2011. New Geographies of Energy: Introduction to the Special Issue. Online. *Annals of the Association of American Geographers*. roč. 101, č. 4, s. 705. ISSN 00045608. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/00045608.2011.575318>. [cit. 2024-01-02].

Seznam příloh

Příloha 1: Struktura otázek pro rozhovory s představiteli obcí

Příloha 2: Dotazníkové šetření pro obyvatele obcí Dukovany a Horní Loděnice

Struktura otázek pro rozhovor s představiteli obcí:

V blízkosti vaší obce se nacházejí (větrné, solární, ...) elektrárny. Pokud se vrátíme zpět v čase do doby, kdy se rozhodovalo o výstavbě, jak tehdy na projekt reagovali občané ve vaší obci?

- 1 – Převážně pozitivně 2 – Neutrálně (lidem to bylo jedno) 3 – Převážně negativně

Zajímalo se vedení obce o názory občanů na výstavbu elektráren? Jak?

- 1 – Ano, prostřednictvím možnosti hlasování v referendu / anketě veřejného mínění
2 – Ano, možností zapojit se do diskuzí o projektu při jednáních zastupitelstva
3 – Ano, jinak (prosím, doplňte):
4 - ne

Protestovali proti projektu nějakí aktivní odpůrci (např. nějaké občanské sdružení, spolek, petice občanů, apod.)?

Co bylo klíčové při rozhodování a přesvědčování místních obyvatel, aby souhlasili s výstavbou?

Má obec z elektrárny nějaké ekonomické výhody (kompenzace)? V jaké formě?

Můžete, prosím, uvést nějaký konkrétní příklad nebo příklady investic či projektů, jak byly využity peníze, které vaše obec získala z elektráren?

Změnil se podle Vás od doby výstavby do dneška postoj místních lidí k elektrárnám?

- 1 – Postoje se změnil k lepšímu (lidé vnímají spíše pozitiva elektráren)
2 – Postoje zůstaly zhruba stejné
3 – Postoje se změnil k horšímu (lidé vnímají spíše negativa elektráren)

Souhlasíte s tím, že elektrárna představuje nejvýznamnější symbol Vaší obce?

Jaký pocit ve Vás v současnosti elektrárna vzbuzuje? Pokuste se ten pocit, prosím, vyjádřit jedním či několika slovy.

Využíváte nějakým způsobem elektrárnu v rámci propagace obce/ jako symbol obce (např. na webu obce, na propagačních materiálech, suvenýrech pro turisty, pohlednicích, apod.)?

Jaké jsou podle Vás konkrétní pozitivní přínosy a negativní dopady elektrárny? U každého výroku zaškrtněte variantu odpovědi, která nejlépe vyjadřuje Váš názor.

Elektrárna...	Určitě nesouhlasím	Spíše nesouhlasím	Nevím	Spíše souhlasím	Určitě souhlasím
a) Přispívá k energetické bezpečnosti našeho státu	1	2	3	4	5
b) Produkci čisté energie pomáhá ochraně globálního klimatu	1	2	3	4	5
c) Přináší naší obci významný ekonomický zisk	1	2	3	4	5
d) Vizuálně narušuje obraz a charakter místní krajiny	1	2	3	4	5
e) Je bezpečnostním rizikem pro život a zdraví obyvatel	1	2	3	4	5
f) Je zajímavostí pro turisty a návštěvníky	1	2	3	4	5
g) Snižuje ceny a prodejnost nemovitostí v lokalitě	1	2	3	4	5
h) Vytváří nového ducha a identitu místa	1	2	3	4	5
i) Přispívá k celkovému rozvoji lokality	1	2	3	4	5

Pokud zohledníte všechna pozitiva a negativa, jak celkově elektrárnu hodnotíte?

- 1 - Pozitivní přínosy převládají nad negativními dopady
- 2 - Pozitiva i negativa jsou celkem v rovnováze
- 3 - Negativní dopady převládají nad pozitivními přínosy

Příloha 2: Dotazníkové šetření pro obyvatele obcí Dukovany a Horní Loděnice

Dobrý den, jmenuji se Petr Pawelek a jsem studentem Univerzity Palackého v Olomouci. Chtěl bych Vás požádat o pomoc při vyplnění krátkého dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce na téma energetiky a jejich dopadů na obyvatele. Účast v anketě je dobrovolná a anonymní, údaje z dotazníků budou použity pouze pro zpracování mé bakalářské práce. Moc Vám děkuji za spolupráci.

DOTAZNÍK PRO OBYVATELE OBCE DUKOVANY / HORNÍ LODĚNICE

[1] Souhlasíte s tím, že jaderná/větrná elektrárna představuje nejvýznamnější symbol Vaší obce?

1 – Určitě ne 2 – Spíše ne 3 – Nevím, nedokážu posoudit 4 – Spíše ano 5 – Určitě ano

[2] Jaký pocit ve Vás v současnosti elektrárna vzbuzuje? Pokuste se ten pocit, prosím, vyjádřit jedním či několika slovy:

[3] Jaké jsou podle Vás konkrétní pozitivní přínosy a negativní dopady elektrárny? U každého výroku zaškrtněte variantu odpovědi, která nejlépe vyjadřuje Váš názor.

Elektrárna...	Určitě nesouhlasím	Spíše nesouhlasím	Nevím	Spíše souhlasím	Určitě souhlasím
a) Přispívá k energetické bezpečnosti našeho státu	1	2	3	4	5
b) Produkci čisté energie pomáhá ochraně globálního klimatu	1	2	3	4	5
c) Přináší naší obci významný ekonomický zisk	1	2	3	4	5
d) Vizuálně narušuje obraz a charakter místní krajiny	1	2	3	4	5
e) Je bezpečnostním rizikem pro život a zdraví obyvatel	1	2	3	4	5
f) Je zajímavostí pro turisty a návštěvníky	1	2	3	4	5
g) Snižuje ceny a prodejnost nemovitostí v lokalitě	1	2	3	4	5
h) Vytváří nového ducha a identitu místa	1	2	3	4	5
i) Přispívá k celkovému rozvoji lokality	1	2	3	4	5

[4] Pokud zohledníte všechna pozitiva a negativa, jak celkově elektrárnu hodnotíte?

- 1 - Pozitivní přínosy převládají nad negativními dopady
- 2 - Pozitiva i negativa jsou celkem v rovnováze
- 3 - Negativní dopady převládají nad pozitivními přínosy

[5] K jakému způsobu získávání energií by podle Vás měla Česká republika do budoucna směřovat?

- a) Pokračovat v tom co nyní (kombinace uhelných a jaderných elektráren s obnovitelnými zdroji jako doplňkem)
- b) Měli bychom rozvíjet jadernou energii jako hlavní zdroj a další zdroje jako doplněk
- c) Měli bychom rozvíjet obnovitelné zdroje energie jako hlavní a další zdroje jako doplněk
- d) Preferuji jiný způsob (prosím, upřesněte):

A na závěr, můžete, prosím, uvést Váš:

[6] Věk let **[7] Pohlaví:** 1 - muž 2 - žena 3 - jiné

[8] Vzdělání: 1 - základní 2 - střední bez maturity 3 - střední s maturitou 4 - vysokoškolské

Děkuji za Váš čas a ochotu !